

FARIS ALSUHAIL & STINA HÖGNABBA

NUORTEN TERVEYS- JA HYVINVOINTIEROT HELSINGIN SUURPIIRIEN VÄLILLÄ

Kouluterveyskyselyn tarkastelu
paikkatietomenetelmin

3

TUTKIMUSKATSAUKSIA 2015

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

**TIEDUSTELUT
FÖRFRÅGNINGAR
INQUIRIES**

Faris Alsu hail, p. – tel. 09 310 36372
Stina Högnabba, p. - tel. 09 310 42525
etunimi.sukunimi@hel.fi

**JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18–20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmmsgatan 18–20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of Helsinki
Finland (Siltasaarenkatu 18–20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

**INTERNET
WWW.HEL.FI/TIETOKESKUS/**

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR, DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. – tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYyntI
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarenkatu 18–20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmmsgatan 18–20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts Library
Siltasaarenkatu 18–20 A, tel. +358 09 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

NUORTEN TERVEYS- JA HYVINVOINTIEROT HELSINGIN SUURPIIRIEN VÄLILLÄ

Kouluterveyskyselyn tarkastelu
paikkatietomenetelmin

FARIS ALSUHAIL & STINA HÖGNABBA

TUTKIMUSKATSAUKSIA
FORSKNINGSRAPPORTER
STUDY REPORTS

2015:3

KÄÄNNÖKSET
ÖVERSÄTTNING
TRANSLATIONS
Magnus Gräsbeck

VALOKUVAT
FOTON
PHOTOS
Aleksi Poutanen

TAITTO JA KUVIOT
OMBRYTTNING OCH FIGURER
GENERAL LAYOUT AND GRAPHS
Lotta Haglund

KARTAT
KARTOR
MAPS
Faris Alshail

KANSI
PÄRM
COVER
Tarja Sundström-Alku
Kansikuva | Pärm bild | Cover picture
Aleksi Poutanen

VERKOSSA
ISSN 1796-7236
ISBN 978-952-272-837-1

SISÄLLYS

Esipuhe	4
Förord	5
Foreword	6
1. Johdanto	7
2. Nuorten hyvinvointikokemukset suurpiireittäin – keskeisimmät tulokset ..	9
3. Aineistot ja menetelmät	12
4. Nuorten koettu terveys ja terveystapatottumukset	15
4.1 Pohjoisessa suurpiirissä positiivisia kokemuksia omasta terveydestä	15
4.2 Suurin osa nuorista liikkuu usean kerran viikossa	18
4.3 Neljäsosa nuorista nukkuu liian vähän	20
4.4 Koululounas nautitaan usein läntisessä suurpiirissä	23
5. Ahdistuneisuus ja avun hakeminen	26
5.1 Tytöt kokevat useammin ahdistuneisuutta kuin pojat	26
5.3 Avun hakemisessa ammattiauttajilta ei juurikaan alueellisia eroja	29
6. Nuorten ruutu-aika	32
6.1 Itäisessä ja koillisessa suurpiirissä ruutuajat useimmin korkeita	32
7. Kouluviihtyvyyden ja koulukiusaaminen	35
7.1 Suurin osa helsinkiläisnuorista pitää koulunkäynnistä	35
7.2 Koillisessa suurpiirissä koettua koulukiusaamista useammin kuin muualla	38
8. Ystävät ja keskustelu vanhempien kanssa	41
8.1 Koillisen ja Kaakon pojilla useimmin yksinäisyyden kokemuksia	41
8.2 Yli puolella nuorista hyvät keskusteluyhteydet vanhempiin	44
9. Pohdintaa	47
Lähteet	53
LIITTEET	54

ESIPUHE

Nuorten hyvinvointi puhuttaa niin valtakunnallisesti kuin Helsingissäkin. Helsingin kaupungin tietokeskus tuottaa tietoa nuorten hyvinvoinnista ja hyvinvointikokemuksista. Tietokeskus on ollut aktiivisesti mukana hyvin näkyvyyttä saaneen Nuorten hyvinvointikertomuksen tekemisessä (www.nuortenhyvinvointikertomus.fi). Kertomus palvelee osaltaan ajatusta, jossa nuorten palvelujen kehittäminen ja johtaminen perustuisi kasvavissa määrin tietoon.

Paikkatiedon hyödyntäminen on toimiva tapa eri ilmiöiden alueellisten eroavaisuuksien esittämiseen ja sitä kautta järkevämpään resurssien kohdentamiseen. Tässä tutkimuskatsauksessa tietokeskuksen tutkija Faris Alshail ja erikoistutkija Stina Högnabba tarkastelevat terveyden ja hyvinvoinnin eroja Helsingissä. Aineisto perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) vuonna 2013 tekemään kouluterveyskyselyaineistoon. Kyselyn vastaajat ovat helsinkiläisiä 8.- ja 9.-luokan opiskelijoita. Tulosten ohella tutkimuskatsaus arvioi myös aineiston käytettävyyttä paikkatietoaineistona.

Tämän raportin esiin nostamat havainnot ovat arvokkaita seuraavaa kouluterveyskyselyn aineistokeruuta ja tutkimuskierrosta valmisteltaessa.

Helsingissä huhtikuussa 2015

Eila Ratasvuori

Va. tutkimuspäällikkö

FÖRORD

Hur de unga mår är ett aktuellt samtalsämne just nu både i hela vårt land och i Helsingfors. Helsingfors stads faktacentral tar fram fakta om ungas välfärd och upplevda välmåga. Faktacentralen har aktivt deltagit i sammanställandet av Valfärdsberättelsen om de unga i Helsingfors (www.nuortenhyvinvointikertomus.fi). Berättelsen utgår från och stöder tanken att utvecklandet och styrandet av servicen för unga allt mer skulle bygga på fakta.

Att utnyttja GIS-data är ett fungerande sätt att presentera olika fenomenens lokala variation och därmed att inrikta resurser på ett vettigare sätt. I föreliggande forskningsöversikt analyserar Faris Alshail, forskare vid Faktacentralen, och Stina Högnabba, specialforskare vid Faktacentralen, skillnader i hälsa och välfärd i Helsingfors. Utgångsmaterialet bygger på den enkät om hälsa i skolorna som Institutet för hälsa och välfärd THL gjorde år 2013. Enkätens svarare var åttonde- och niondeklassister i Helsingfors (14–16-åringar). Förutom rönen bedömer forskningsöversikten även materialets användbarhet som GIS-material.

De observationer som denna rapport lyfter fram är värdefulla för beredandet av materialinsamlingen och forskningsrundan inför följande skolhälsoenkät.

Helsingfors, april 2015

Eila Ratasvuori
stf. forskningschef

FOREWORD

The wellbeing of young people today is a topic very much to the fore both nationwide and in Helsinki. City of Helsinki Urban Facts produces facts and figures on the welfare and self-perceived wellbeing of young people. The office has participated actively in the compilation of the Report on Young People's Welfare in Helsinki (www.nuortenhyvinvointikertomus.fi). The report embraces the idea that nurturing and managing the services for young people should increasingly be based on facts.

Applying GIS data is a functioning way of presenting local variation in various phenomena and thereby targeting resources in a more sensible way. In the present study report Faris Alshail, a Researcher of Helsinki City Urban Facts office, and Stina Högnabba, a Senior Researcher of the same office, analyse differences of health and wellbeing in Helsinki. The material studied is based on a school health survey conducted in 2013 by the National Institute for Health and Welfare THL. Respondents were second-last-year and last-year pupils of the comprehensive schools (typically between 14 and 16 years old). Besides presenting the findings, the study report also assesses how well the material could serve as a GIS material.

The findings produced by this report are valuable in view of the preparation of the materials collection and research preceding the following school health survey.

Helsinki, April 2015

Eila Ratasvuori
acting Research Manager

1. JOHDANTO

Pääkaupunkiseudun koulujen väliset erot ovat suurempia kuin muualla maassa (Bernelius 2013). Seudun asuinalueet ovat lisäksi selvästi eriytyneitä eri tekijöiden, kuten perheiden sosioekonomisen aseman, suhteen (Bernelius 2011). Itsessään jo Helsingin sisällä ilmenee suurta vaihtelua terveydentilan ja työkyvyttömyyden välillä (Askelo 2013). Alueellisen eriytymisen on todettu heijastuvan myös peruskoulujen oppimistuloksiin (Vainikainen & Rimpelä 2015). Samaa toteaa myös Bernelius (2013), sillä asuinalueiden eriytyminen vaikuttaa koulujen maineeseen sekä perheiden muuttamispäätöksiin ja sitä kautta kunkin koulun oppilaspuheen valikoitumiseen. Näiden tekijöiden voisi olettaa heijastuvan nuorten kokemaan terveyteen ja hyvinvointiin eri alueilla. Toisaalta Ollila (2008) toteaa, että esimerkiksi itähelsinkiläiset nuoret tunnistavat ja kertovat itsekin alueensa negatiiviseksi leimaavia asioita, mutta tunnistettavissa on myös selkeää kotiseutupuhetta ja arvostusta alueella elämisen taitoa kohtaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämä valtakunnallinen kouluterveyskyselyaineisto tuottaa kokemustietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystotumuksista sekä oppilas- ja opiskelijahuollosta. Kyselyssä on kattava ja toistettava tutkimus, jonka avulla on kerätty tietoja vuodesta 1996 lähtien. Helsingissä kouluterveyskyselyn vastaukset kattavat noin 80 prosenttia kaupungin 8.- ja 9.-luokkalaisten nuorten ikäluokasta. Näin kattavan aineiston käyttäminen alueellisten erojen etsimiseen on houkutteleva. Nuorten tapauksessa on aiemmin tehtyjen koulujen vertailun lisäksi tuotu esiin nuorten kokemuksia kaupunkitasolla, mutta ei kaupunkien sisällä alueellisesti.

Alueellisesti eroavien ilmiöiden tutkimiseen ja visualisoimiseen voidaan soveltaa paikkatietomenetelmiä ja -sovelluksia. Pohjoismaissa on kehitetty ja otettu käyttöön paikkatietoon nojaavia sähköisiä käyttöliittymiä, joissa alueellista terveys- ja hyvinvointitietoa tuodaan näkyville tilasto- ja karttanäkymiin. Suomessa Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Terveysatlas -järjestelmä (<http://www.terveytemme.fi/atlas/karttaraportti/atlas.html>) on yksi tapa niin sanotusti paikkatietoistaa kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavaa tietoa. Järjestelmien avulla tietoa voidaan tuoda tehokkaammin esimerkiksi suunnittelijoiden ja päätöksentekijöiden ulottuville. Osa kouluterveyskyselyn avulla kerätystä kokemustiedoista on kuntatasolla saatavilla veloituksetta tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetistä. Aineistoa voi selaila myös Paikkatietoikkunan (www.paikkatietoikkuna.fi) karttaikkunassa.

Paikkatietoaineistojen on oltava riittävän laadukkaita mahdollisimman selkeiden lopputulosten takaamiseksi. Hyvin kuvailtu, rakenteeltaan eheä ja selkeä aineisto on vaivattommin työstää ja visualisoida. Parhaimmillaan eri aineistojen yhteiskäyttö tuottaa arvokasta uutta tietoa ja sovelluskohteita löytyy varmasti myös nuorten terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Kouluterveyskyselyn aineiston soveltuvuutta alueellisten terveys- ja hyvinvointierojen tarkasteluun haluttiin kokeilla kahdesta näkökulmasta: esiintyykö Helsingissä alueellisia eroja koetussa hyvinvoinnissa peruskoululaisten keskuudessa ja miten kerätty aineisto taipuu alueelliseen tarkasteluun paikkatietomenetelmiä soveltaen.

Tehtyä tutkimuskatsausta varten Helsingin kaupungin tietokeskus tilasi THL:lta aineiston 8.- ja 9.-luokkalaisten osalta tutkimuskäyttöön. Alueellista tarkastelua varten aineistoon lisättiin tieto koulun sijainnista suurpiirin tarkkuudella. Tarkasteltaviksi muuttujiksi valittiin osa Helsingin nuorten hyvinvointikertomuksen subjektiivisista indikaattoreista: kokemus omasta terveydentilasta, liikuntatottumukset, nukkuminen, kouluruokailutottumukset, mielen hyvinvointi, avun hakeminen masentuneisuuteen, ruutuaika, koulunkäynnistä pitäminen, koulukiusaaminen, ystävät sekä keskusteluyhteys vanhempiin (Nuorten hyvinvointikertomus 2014). Yhteensä tarkasteltiin alueellisesta ja sukupuolinäkökulmasta yksitoista kysymystä (Liite 1). Koetusta terveydestä ja hyvinvoinnista kertova tieto yhdistettynä tilastolliseen faktatietoon voi tuoda tulevaisuudessa uuden tarkastelunäkökulman nuorten terveys- ja hyvinvointierojen ja niiden kehittymisen tarkasteluun.

Tämä tutkimuskatsaus ei sisällä liiemmästi tulkintoja alueellisten erojen syistä, vaan antaa yleiskatsauksen nuorten hyvinvointikokemuksista alueittain. Työn tarkoitus ei ole kuvata tietystä koulussa käyvien nuorten hyvinvointia vaan pyrkiä kuvaamaan hyvinvointia nuoren asuinalueen näkökulmasta. Ensin käydään läpi nuorten hyvinvointikokemuksien keskeisimmät tulokset suurpiireittäin. Tämän jälkeen kerrotaan katsauksessa käytetyistä aineistoista sekä menetelmistä, minkä jälkeen kukin tutkimukseen sisällytetyistä muuttujista käydään läpi ja tarkastellaan mahdollisia eroja. Lopussa pohditaan hieman tutkimuskatsauksen tuloksia ja kouluterveyskyselyn käytettävyyttä katsauksen tekemiseen.

2. NUORTEN HYVINVOINTIKOKEMUKSET SUURPIIREITTÄIN – KESKEISIMMÄT TULOKSET

Eteläinen suurpiiri

Eteläisen suurpiirin nuorilla on kaupungin tasoon nähden laajat ystäväpiirit. Eteläisen suurpiirin lisäksi myös pohjoisen suurpiirin pojat ilmoittavat ystäväpiiriensä koostuvan useista ystäväistä. Vastanneet nuoret syövät usein koululounaan viidesti viikossa ja kokevat olevansa hiukan terveempiä kuin Helsingin nuoret yleensä. Eteläisen suurpiirin tytöt pitävät koulunkäynnistä useammin kuin muualla ja joka kymmenes tyttö liikkuu useita kertoja päivittäin vähintään puolen tunnin ajan. Omiin vanhempiin on yleisesti ottaen hyvät keskusteluyhteydet. Toisaalta eteläisen suurpiirin nuoret kokevat nukkuvansa selkeästi huonommin kuin muilla alueilla. Suurpiirin pojat hakevat itäisen suurpiirin lailla eniten apua masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia.

Läntinen suurpiiri

Kouluterveyskyselyn perusteella läntisen suurpiirin nuorille maistuu kouluruoka selkeästi useammin kuin muissa suurpiireissä. Sekä tytöt että pojat syövät useimmiten koululounasta joka päivä. Liikunnan harrastaminen ja yleisterveys on nuorten kokemusten mukaan hieman Helsingin tasoa korkeammalla. Eteläisen suurpiirin tavoin myös läntisessä suurpiirissä joka kymmenes tyttö liikkuu useita kertoja päivittäin vähintään puolen tunnin ajan. Ahdistuksen kokemukset kyselyä edeltäneeltä kahden viikon ajanjaksolta ovat myös olleet harvemmassa, vaikkakin lukumääräisesti eniten ahdistuneisuudesta kärsiviä tyttöjä löytyy juuri läntisestä suurpiiristä. Kiusatuksi tulemisen kokemuksia on ilmoitettu vähemmän kaupungin tasoon nähden ja ystäväpiirit koostuvat yleensä useammasta ystävästä.

Keskinen suurpiiri

Keskisen suurpiirin nuorten kokemus omasta terveydentilastaan on mielenkiintoinen. Melko hyväksi terveytensä kokevia on sekä tyttöjen että poikien osalta eniten Helsingin suurpiireistä. Samalla melko tai erittäin huonoksi terveytensä kokevia tyttöjä on niin ikään eniten keskisessä suurpiirissä. Keskisen suurpiirin nuoret kokevat olevansa harvemmin kiusattuja koulussa kuin Helsingissä yleensä. Tästä huolimatta nuoret ilmoittavat pitävänsä melko vähän itse koulunkäynnistä. Koululounaan syöminen viitenä päivänä viikossa ei myöskään ole vastausten perusteella lainkaan niin yleistä kuin koko kaupungissa: suurpiirin pojat syövät harvimmin koululounasta. Kyselyä edeltäneellä kahden viikon jaksolla on koettu ahdistusta hieman enemmän kuin muissa suurpiireissä, mikä erottuu enemmän tyttöjen kohdalla.

Nuorten ystäväpiirit koostuvat muuhun kaupunkiin nähden useammin yhdestä läheisestä ystävästä ja omien vanhempien kanssa on silloin tällöin mahdollista keskustella omista asioistaan.

Pohjoinen suurpiiri

Helsingin nuorten tasoon nähden pohjoisessa suurpiirissä vastanneet kokevat terveytensä selkeästi useimmiten erittäin hyväksi, unimäärän riittäväksi ja keskustelun vanhempiensa kanssa sujuvaksi. Pohjoisessa suurpiirissä 36 prosenttia vastanneista pojista pystyy keskustelemaan usein vanhempiensa kanssa asioistaan. Erityisesti pojat kokevat yöunensa riittäviksi. Koulunkäynnistä pitäminen on melko lailla kaupungin tasoa vastaavaa, eli valtaosa pitää koulunkäynnistä melko paljon. Vastausten perusteella harvemmin kuin keran viikossa tapahtuvaa koulukiusaamista on koettu hieman enemmän kuin Helsingissä yleensä. Pojilla monia läheisiä ystäviä on eteläisen suurpiirin tavoin usealla vastaajalla.

Koillinen suurpiiri

Koillisessa suurpiirissä koulunkäynnistä pitäminen on harvinaisempaa ja koulukiusaamista koetaan useammin kuin muualla. Koillisen suurpiirin nuoret kokevat koulukiusaamista hieman enemmän kuin muissa suurpiireissä. Suurpiirin tytöt syövät kyselyn perusteella koululounasta harvemmin kuin muut. Liikunnan harrastaminen ei ole muuhun Helsingin tasoon nähden yhtä suosittua: koillisen suurpiirin tytöt harrastavat vähiten liikuntaa. Ystävien puuttuminen on jonkin verran yleisempää kuin muissa suurpiireissä. Koillisen suurpiirin pojat kokevat eniten yksinäisyyttä kaakkoisen suurpiirin lailla. Koillisessa ja itäisessä suurpiirissä on eniten yksinäisiä tyttöjä. Omien vanhempien kanssa keskustelu on kuitenkin hieman paremmalla tolalla kuin kaupungissa keskimäärin.

Kaakkoinen suurpiiri

Kaakkoisessa suurpiirissä koulukiusaamisen kokemuksia on myös jonkin verran useammin kuin Helsingin nuorten keskuudessa yleensä. Koulunkäynnistä pidetään silti melko tai hyvin paljon. Liikuntaharrastukset ovat myös hieman suosittuimpia kaupungin tasoon nähden. Vastausten perusteella kaakkoisen suurpiirin pojat harrastavat liikuntaa hyvin usein. Myös riittävät yöunet ja hyvät keskustelumahdollisuudet omien vanhempien kanssa käyvät ilmi nuorten vastauksista. Ahdistuksen kokemukset kyselyä edeltäneeltä kahdelta viikolta ovat keskivertoa harvinaisemmat, mutta masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia on haettu ammattiapua hieman useammin Helsingin nuoret keskimäärin hakevat. Mielenkiintoista on, että kaakkoisen nuorilla on hieman keskivertoa useammin joko kaksi ystävää tai ei ystäviä lainkaan. Yksin olevia poikia on koillisen suurpiirin tapaan paljon myös kaakkoisessa. Poikien kohdalla harvemmin tyytyväisiä omaan terveydentilaan ollaan kaakkoisessa suurpiirissä.

Itäinen suurpiiri

Helsingin kaupungin nuorten yleiseen tasoon verrattuna koulunkäynnistä pidetään itäisessä suurpiirissä vähemmän ja nuoret kokevat jonkin verran enemmän useita kertoja viikossa tapahtuvaa koulukiusaamista. Hieman kaupungin keskitasoa useampi ilmoittaa harrastavansa liikuntaa harvoin. Toisaalta 3–4 kertaa viikossa liikuntaa harrastavia on jonkin verran enemmän kuin muissa suurpiireissä. Koululounasta syödään 3–4 päivänä viikossa mieluummin kuin muualla, mutta toisaalta myös Helsingin tasoon nähden useampi nuori ilmoittaa syövänsä koululounaan harvemmin kuin kerran viikossa. Itäisen suurpiirin nuorilla on Helsingin kaikkiin nuoriin nähden hieman useammin yksi läheinen ystävä. Itäisessä ja koillisessa suurpiirissä on eniten yksinäisiä tyttöjä. Kyselyä edeltäneeltä kahdelta viikolta on jonkin verran useammin koettua ahdistusta: poikien kohdalla eniten koettua ahdistusta on itäisen suurpiirin alueella. Samoin kuin eteläisen suurpiirin, myös itäisen suurpiirin pojat ilmoittavat hakeneensa ammattiapua masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia useammin kuin muissa piireissä.

Valtaosa helsinkiläisnuorista voi valittujen indikaattoreiden perusteella hyvin. Suuntaa antavasti voidaan todeta, että *suurpiirikohtaisia alueellisia kovin merkittäviä eroja nuorten kokemuksissa ei ole* valituilla muuttujilla juurikaan havaittavissa. Hyviä kokemuksia on taas useammin eteläisen, läntisen ja pohjoisen suurpiireissä. Koillisessa ja idässä nuoret kokevat muiden suurpiirien nuoria useammin pahoinvoinnin kokemuksia. Erot ovat kuitenkin hiuksenhienoja ja saattaa olla, että jos tutkittaisiin useampaa muuttujaa tai nuorten kokemusta, tilanne näyttäisi toisenlaiselta. Mielenkiintoista olisi myös nähdä, millä tavalla suurpiirejä tarkemmalla aluetasolla tarkasteltu aineisto vaikuttaisi tuloksiin.

Huonovointisia helsinkiläisnuoria löytyy kyselyn perusteella lukumääräisesti paljon, vaikka nuorten kokonaismäärään nähden osuudet ovatkin pieniä. Suurpiirien vertailun lisäksi kouluterveyskyselyaineistosta on paikallaan tuoda näkyville myös absoluuttisia lukuja koskien helsinkiläisnuorten huonovointisuutta (Taulukko 1).

Taulukko 1. Tunnuslukuja helsinkiläisnuorten pahoinvoinnin kokemuksista

278	nuorta kokee terveytensä heikoksi.	1 447	nuorta on hakenut apua masentuneisuutensa.
1 410	nuorta harrastaa erittäin vähän liikuntaa.	615	nuorta viettää koulupäiväisin yli 6 tuntia ruudun ääressä.
2 016	nuorta nukkuu liian vähän.	1 501	nuorta viettää viikonloppuisin yli 6 tuntia ruudun ääressä.
1 409	nuorta syö koululounasta harvemmin kuin kaksi kertaa viikossa.	2 280	nuorta pitää koulunkäynnistä melko vähän ja 331 nuorta ei lainkaan.
849	nuorella oli jonkinasteisia ahdistuneisuuden kokemuksia.	2 036	nuorta on kokenut koulukiusaamista.
2 877	nuorta olivat kokeneet hermostuneisuuden ja ahdistuneisuuden tunteita useana päivänä viimeisen kahden viikon ajalta.	659	nuorella ei ole yhtään ystävää.
487	nuorella on taipumus harmistua ja ärsyyntyä helposti päivittäin.	567	nuorta on vaille keskusteluyhteyttä omiin vanhempiin.

3. AINEISTOT JA MENETELMÄT

Lähtöaineistona toimi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keväällä 2013 keräämä valtakunnallinen kouluterveyskyselyaineisto. Kysely toteutetaan oppilaitoksissa ja vuonna 2013 kaikkiaan 67 peruskoulua Helsingissä osallistui tutkimukseen. Vastaukset käsittelevät 8.- ja 9.-luokkalaisten oppilaiden koettua hyvinvointia. Tähän ikäryhmään kuuluvia oppilaita osallistui kyselyyn kaikkiaan 7 926. Vuoden 2013 alussa Helsingissä asui 10 227 14–15-vuotiasta nuorta, joten kysely on tavoittanut hyvin ikäryhmän edustajat. Tämän tarkastelun ulkopuolelle jätettyjä lukiolaisia (1. ja 2. vuosikurssi) vastasi 6 426 ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita 1 609. Koko kouluterveyskyselyyn vastasi yhteensä 16 035 helsinkiläisnuorta.

Kunkin oppilaan vastaukseen on lisätty suurpiirin tunnus vastaajan koulun sijainnin mukaan. Tunnuksen avulla lasketaan suurpiirikohtaiset tulokset kullekin indikaattorille. Valittu toimintatapa ei ole kuitenkaan täysin ongelmaton. Suurin osa peruskoululaisista (76 %) asuu alle viiden kilometrin päässä koulusta, mutta osa oppilaista tulee kouluun pidemmän matkan päästä: vastaajista 11 prosenttia ilmoitti koulumatkukseen yli 10 kilometriä. Tämä tarkoittaa sitä, että osa peruskoululaisista nuorista asuu todennäköisesti eri suurpiirissä kuin missä he käyvät koulua. Idän ja koillisen suurpiireissä on vähiten oppilaita, joiden koulumatka on yli 5 kilometriä, ja eteläisessä ja läntisessä suurpiirissä eniten. Näin ollen on mahdollista, että esimerkiksi joidenkin läntisen suurpiirin puolella asuvien nuorten vastaukset kirjautuvat eteläisen suurpiirin kohdalle. Lukiolaisilla ja ammattioppilaitoksissa opiskelevilla pidemmät koulumatkat ovat vielä yleisempiä, joten aineiston tarkastelu Helsingin eri aluejakojen tasoilla ei tuota toisen asteen oppilaiden osalta riittävän luotettavaa tulosta. Toisen asteen oppilaat päätettiin tästä syystä rajatta tarkastelun ulkopuolelle. Vinoumasta huolimatta tähän paikkatietomenetelmin tehtyyn tarkasteluun päätettiin kuitenkin ottaa mukaan koko peruskoululaisten vastaajajoukko. Toinen mahdollisuus olisi ollut rajata pois ne oppilaat, jotka asuvat yli viiden kilometrin päässä koulusta (24 %). Näin suuren vastaajien osuuden myötä olisi kuitenkin menetetty merkittävä määrä informaatiota. Tämän tutkimuskatsauksen lähestymistavalla tuotetut terveyden ja hyvinvoinnin eroja kuvaavat tulokset ovat siis suuntaa-antavia.

Aineistojen tarkasteluun suurpiiritasolla päädyttiin, jotta yksittäisiä kouluja ei voitaisi tunnistaa lopputuloksista. Peruspiiritasolla tarkasteltuna yksittäisten koulujen vastaukset olisivat olleet liian helposti tunnistettavissa ja tämän vuoksi tarkasteluun valittiin suurpiirit. Suurpiirejä on Helsingissä kahdeksan: Eteläinen, Läntinen, Keskinen, Pohjoinen, Koillinen, Kaakkoinen, Itäinen ja Östersundomin suurpiiri. Östersundom jätettiin tarkastelusta pois, sillä alueelta on mukana aineistossa vain yksi koulu. Muiden piirien kohdalla kouluja on useampia, eikä yksittäisten koulujen nuorten vastauksia pääse tulosten kautta tunnistamaan.

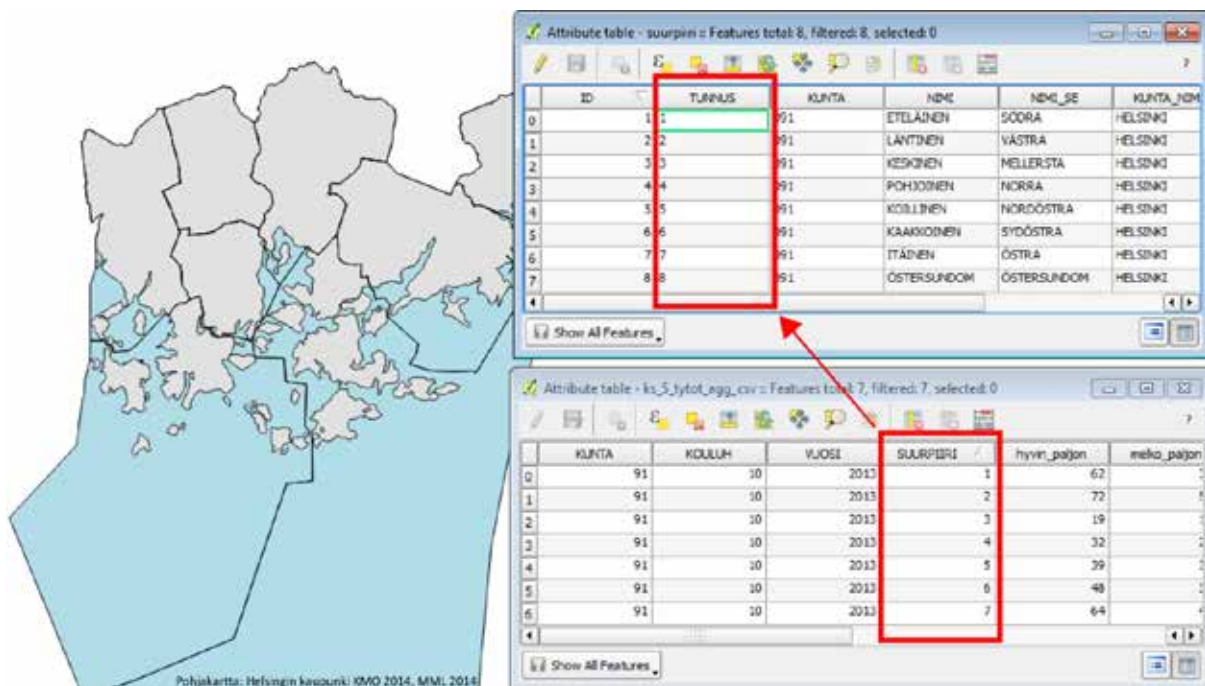
8.- ja 9.-luokkalaisia kyselyyn vastanneita oli 7 926. Näistä tyttöjä on 3 994 ja poikia 3 932 (Taulukko 2). Vastaajista 3 955 on 8.-luokkalaisia ja 3 971 9.-luokkalaisia.

Taulukko 2. Kouluterveyskyselyyn vastanneiden lukumäärät

Kyselyyn osallistuneet			
Suurpiiri	Tytöt	Pojat	Yhteensä
Eteläinen	561	462	1 023
Läntinen	933	864	1 797
Keskinen	287	296	583
Pohjoinen	360	384	744
Koillinen	597	651	1 248
Kaakkoinen	492	513	1 005
Itäinen	764	762	1 526
Yhteensä	3 994	3 932	7 926

Vastausten koonti suurpiireittäin tehtiin MS Office Excel -sovelluksella. Tuloksena syntyi kutakin indikaattoria koskevat luvut pojille ja tytöille, jotka koottiin erillisiin taulukoihin. Taulukoiden arvot liitettiin suurpiirijakoaineistoon, joka on Helsingin kaupungin kaupunkimittausosaston tuottama paikkatietoaineisto. Tässä tapauksessa suurpiirijakoaineiston voidaan ajatella olevan digitaalinen kartta. Suurpiirijakoaineisto sisältää tiedot kunkin suurpiirin geometriasta ja ominaisuustietoina mm. suurpiirin nimen ja tunnuksen. Kyselyaineiston liitos tehtiin suurpiirin numeron perusteella käyttäen QGIS -paikkatietosovellusta (Kuvio 1). QGIS on avoimen lähdekoodin paikkatietosovellus, joka mahdollistaa paikkatietoaineistojen luomisen, muokkaamisen, analysoinnin, visualisoinnin ja karttojen tuottamisen.

Kuvio 1. Kyselytulosten (alempi taulukko) liittäminen suurpiirialueisiin (ylempi taulukko) onnistuu yhteisen nimittäjän avulla.

Katsaukseen valittuja muuttujia (liite 1) esitetään kuvioin ja taulukoin. Eri suurpiirien nuorten kokemuksia vertaillaan kaupungin tasoa vasten ja suurpiirien välillä. Myös vastausten mahdollisia eroja sukupuolten välillä tarkastellaan. Tuloksia esitellään suurpiiritasolla kartogrammein, joissa kartoille asetettujen piirakkadiagrammin koko kuvaa kyselyyn osallistuneiden määrää kussakin suurpiirissä. Piirakkadiagrammin siivujen koot kuvaavat annettujen vastausten osuuksia. Kartat on tuotettu erikseen tyttöjen ja poikien vastauksista. Eri suurpiireistä kerättyjen kokemusten välillä olevat erot ovat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta tilastollisesti merkitseviä (khiin neliö -testin p-arvo alle 0,05).

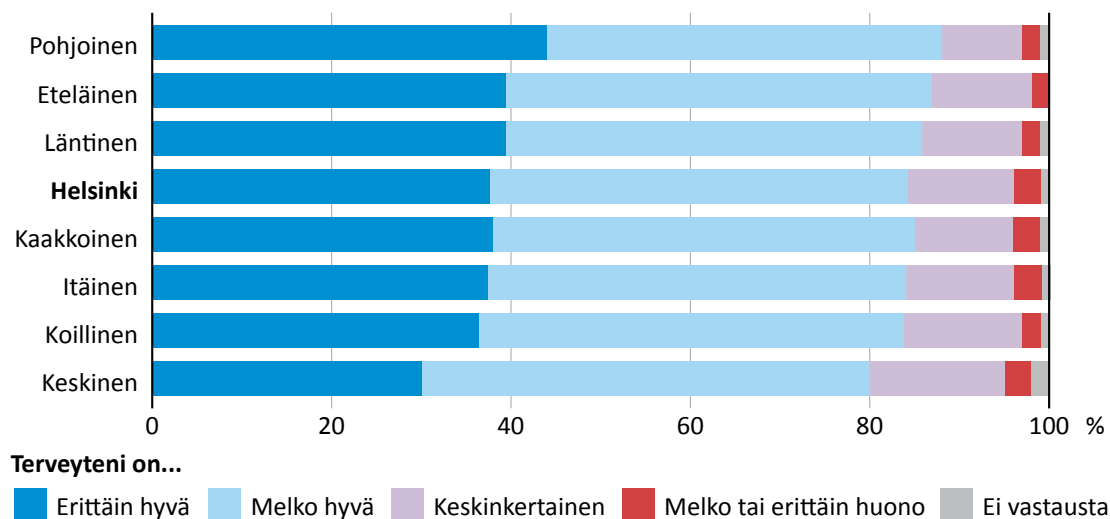
4. NUORTEN KOETTU TERVEYS JA TERVEYSTAPATOTTUMUKSET

Nuorten kokemus omasta terveydentilasta on pysynyt lähes samalla tasolla viimeisen kymmenen vuoden ajan. Yleiseen kokemukseen terveydentilasta vaikuttaa nuorten terveystottumukset, elintavat, mahdolliset sairaudet sekä jossain määrin ympäristötekijät ja kotiolo. Monet terveystapatottumukset, kuten esimerkiksi liikunta, ovat kehittyneet positiiviseen suuntaan (Matikka et al. 2013).

4.1 Pohjoisessa suurpiirissä positiivisia kokemuksia omasta terveydestä

Kaupungin tasoon nähden pohjoisen suurpiirin nuorten kokema terveys on useimmin koettu erittäin hyväksi. Melko tai erittäin huonoksi terveydentila koetaan Helsingin tasoa useammin itäisen suurpiirin alueella, joskin ero kaupungin tasoon on alle yhden prosenttiyksikön luokkaa (Kuvio 2).

Kuvio 2. Nuorten oman terveydentilan kokeminen suurpiireittäin ja kaupunkiin nähden

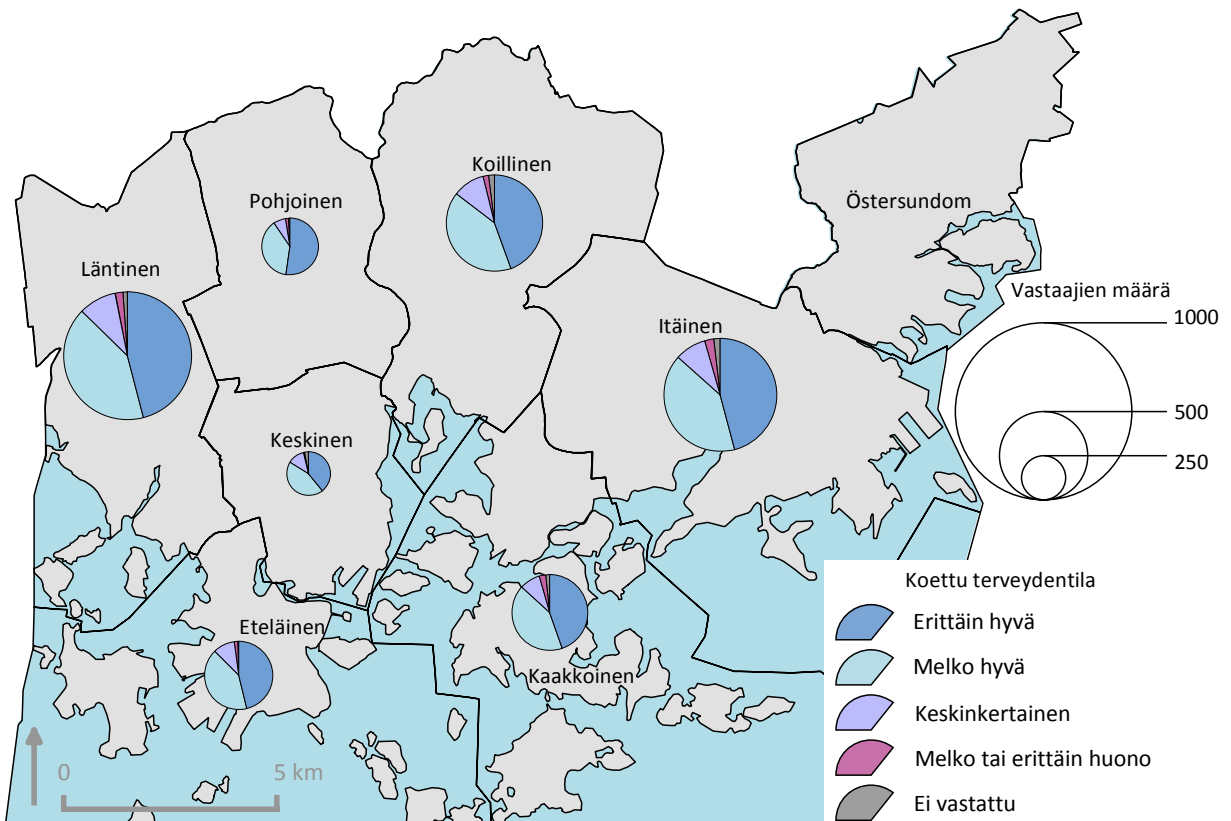
Pojat kokevat terveytensä paremmaksi kuin tytöt (Taulukko 3). Puolet (46 %) vastanneista pojista ja kolmannes (31 %) tytöistä kokee terveytensä erittäin hyväksi. Tytöistä puolet ilmoitti kokevansa terveytensä melko hyväksi. Melko tai erittäin huonoksi terveytensä kokevia poikia on 2 prosenttia vastaajista (80 nuorta) ja tyttöjä noin 3 prosenttia (124 nuorta).

Taulukko 3. Nuorten kokemus omasta terveydentilastaan

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Erittäin hyvä	3 015	38	1 220	31	1 795	46
Melko hyvä	3 705	47	2 086	52	1 619	41
Keskinkertainen	928	12	550	14	378	10
Melko tai erittäin huono	204	3	124	3	80	2
Ei vastausta	74	1	14	0	60	2
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

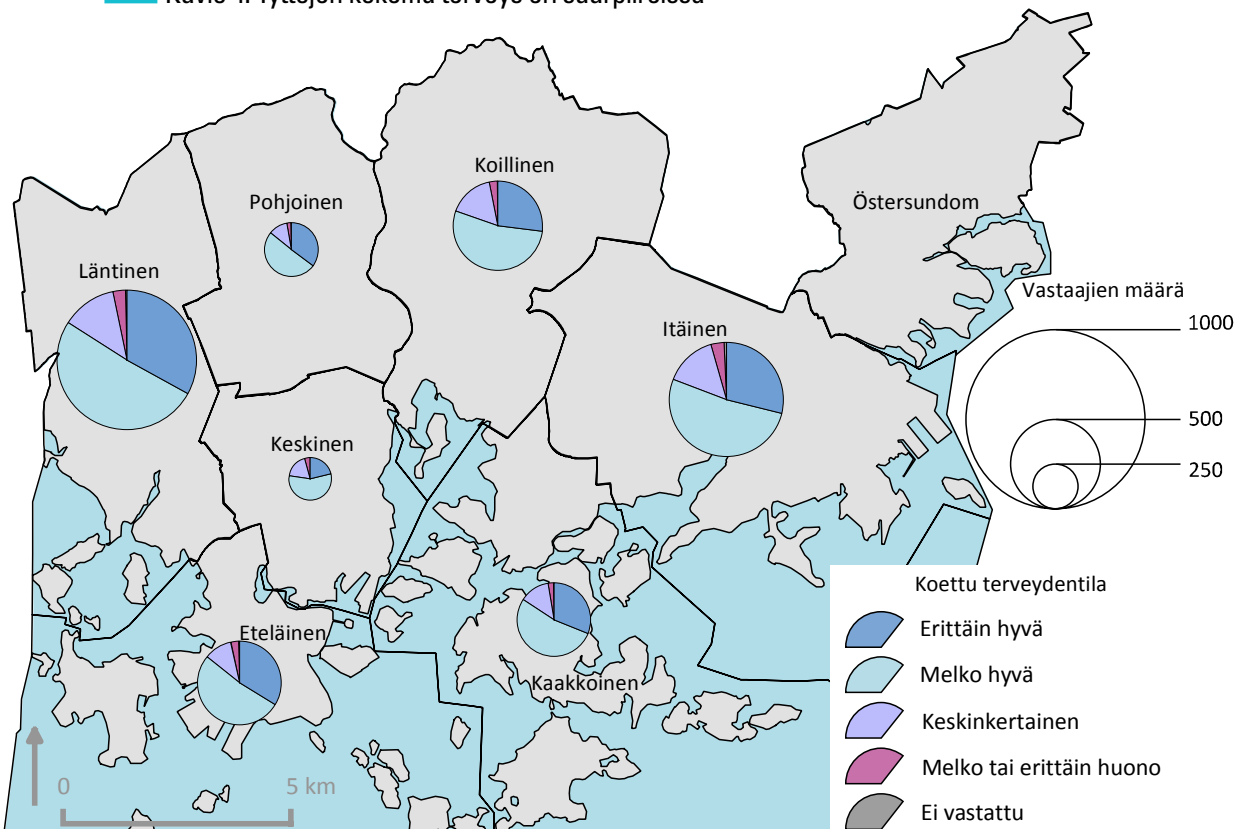
Pohjoisen ja keskisen suurpiirin väliset erot nuorten kokeman terveyden suhteen näkyvät selkeimmin. Keskisessä suurpiirissä sekä poikien että tyttöjen osalta on vähiten oman terveytensä erittäin hyväksi kokevia vastaajia, johon kuuluvista pojista 39 prosenttia ja tytöistä viidennes ilmoitti kokevansa terveydentilansa erittäin hyväksi. Korkeimmillaan osuudet olivat pohjoisen suurpiirin pojilla (52 %) ja tytöillä (35 %). Toisaalta keskisessä suurpiirissä terveydentilansa melko hyväksi kokevia vastaajia on sekä tyttöjen (56 %) että poikien (45 %) kohdalla eniten Helsingin suurpiireistä. Melko tai erittäin huonoksi terveytensä kokevia tyttöjä on niin ikään eniten keskisessä suurpiirissä; kaikkiaan 5 prosenttia vastanneista. Poikien kohdalla vähiten tyytyväisiä omaan terveydentilaan ollaan kaakkoisessa suurpiirissä. Kaakossa 3 prosenttia vastanneista pojista ilmoitti terveydentilakseen melko tai erittäin huonon (kuviot 3 ja 4).

Kuvio 3. Poikien kokema terveys eri suurpiireissä

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

Kuvio 4. Tyttöjen kokema terveys eri suurpiireissä

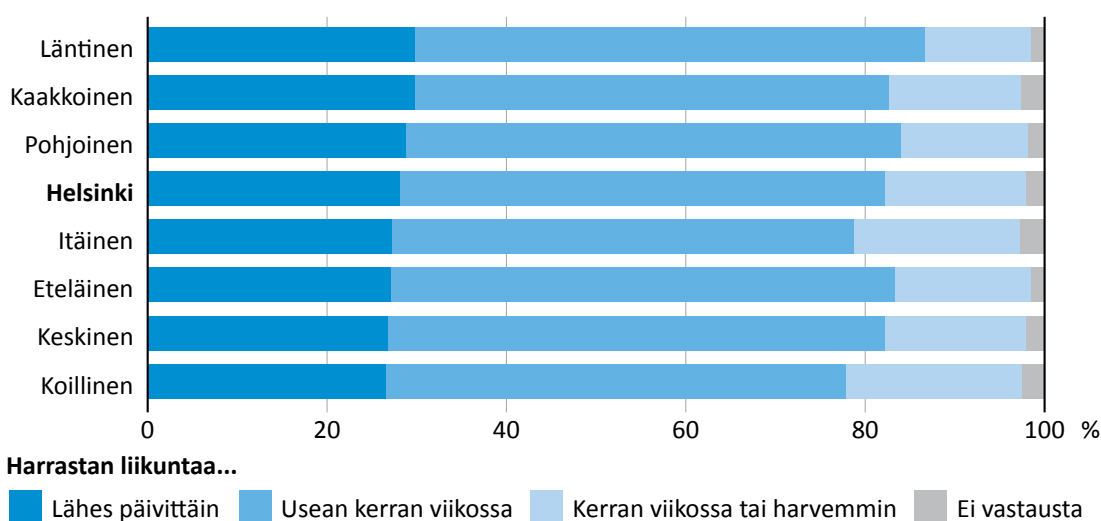
Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

4.2 Suurin osa nuorista liikkuu usean kerran viikossa

Peruskoulun nuorista noin seitsemän nuorta kymmenestä harrastaa liikuntaa ainakin kaksi kertaa viikossa vähintään tunnin ajan. Liikunta parantaa nuorten fyysistä kuntoa, ehkäisee sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijöiden ilmaantumista, vahvistaa luustoa sekä vähentää masennuksen ja ahdistuksen kokemuksia. Liikunta vaikuttaa myönteisesti nuorten oppimisvalmiuksiin ja koulumenestykseen. (Nuorten hyvinvointikertomus 2014).

Verrattaessa kaupungin nuorten tasoon, koillisen ja itäisen suurpiirin nuorten liikkuminen on kaupungin tasoa jonkin verran alhaisempaa (Kuvio 5). On kuitenkin täysin selvää, että enemmistö nuorista liikkuu useina päivinä viikossa.

Kuvio 5. Nuorten liikuntatottumusten vertailua kaupungin tasoon

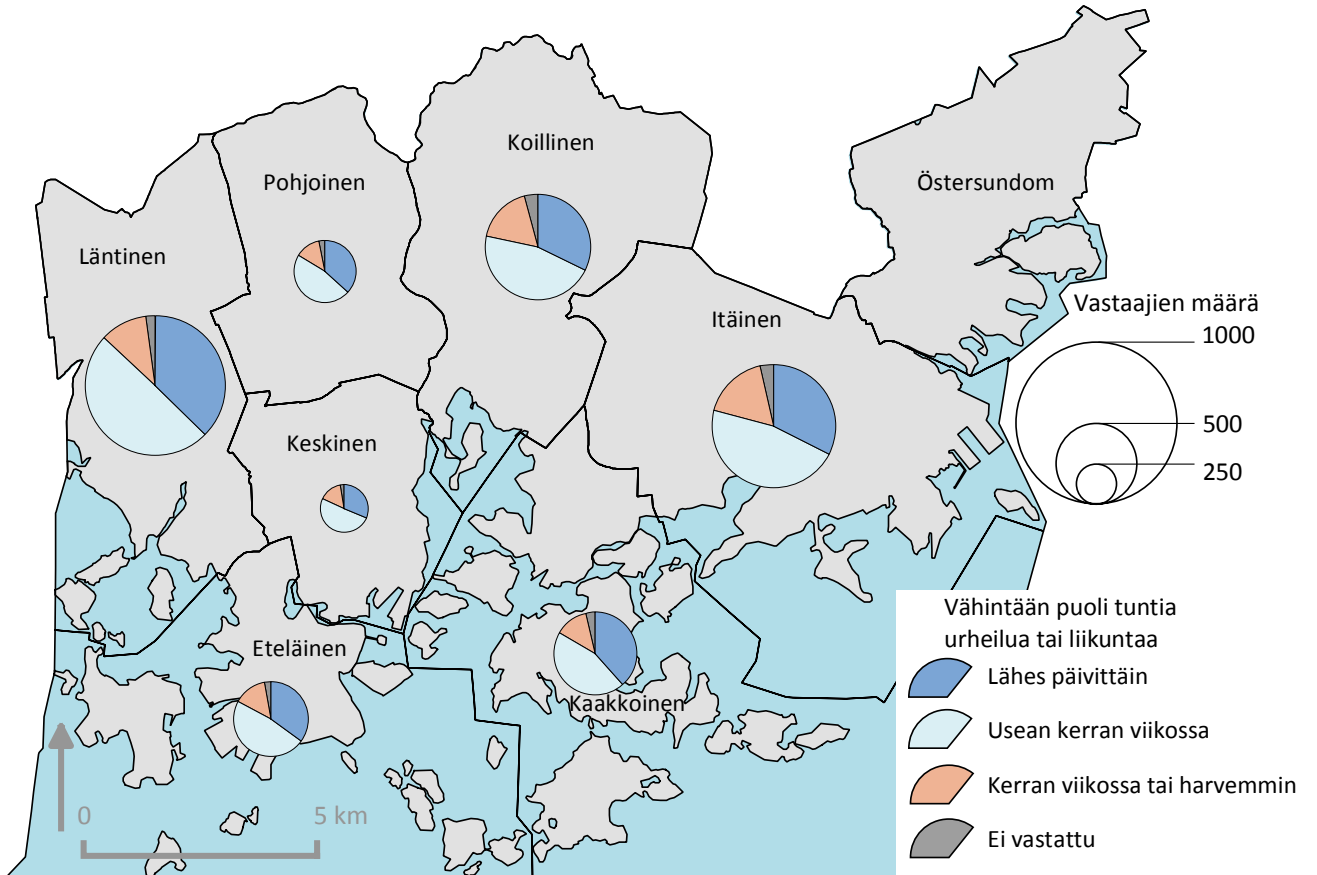
Vähintään puolen tunnin kestoista vapaa-ajan liikuntaa harrastetaan paljon. Tytöistä neljännes ja pojista kolmannes harrastaa liikuntaa käytännössä lähes päivittäin. Yli puolet tytöistä ja pojista harrastaa liikuntaa usean kerran viikossa. Vastaajien joukosta löytyy 1 240 nuorta, jotka harrastavat liikuntaa vain kerran viikossa tai harvemmin (Taulukko 4).

Taulukko 4. Nuorten liikuntakerrat viikkoa kohden

Vastaus	Kaikki		Työt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Lähes päivittäin	2 228	28	952	24	1 276	32
Usean kerran viikossa	4 288	54	2 280	57	2 008	51
Kerran viikossa tai harvemmin	1 240	16	710	18	530	13
Ei vastausta	170	2	52	1	118	3
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

Erot ilmoitetuissa liikuntatottumuksissa ovat selkeimmillään sukupuolten välillä (kuviot 6 ja 7). Tyttöjen kohdalla koillisen ja itäisen suurpiirin tapauksissa kerran viikossa tai harvemmin liikkuvia on hieman yli 20 prosenttia, mikä tuntuu olevan poikkeuksellista muihin suurpiireihin verrattuna.

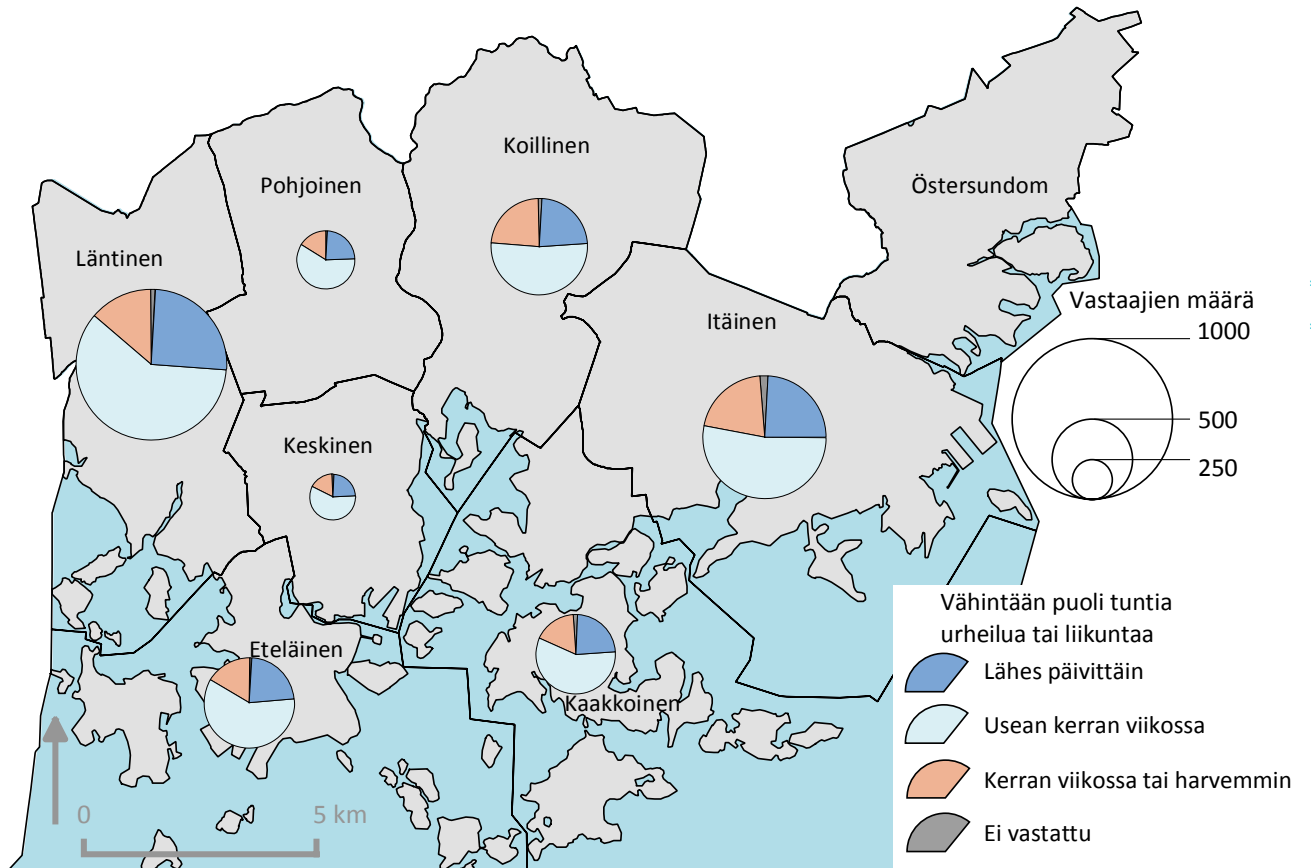
Kuvio 6. Poikien liikunnan harrastaminen suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus

Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

Kuvio 7. Tyttöjen liikunnan harrastaminen suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus

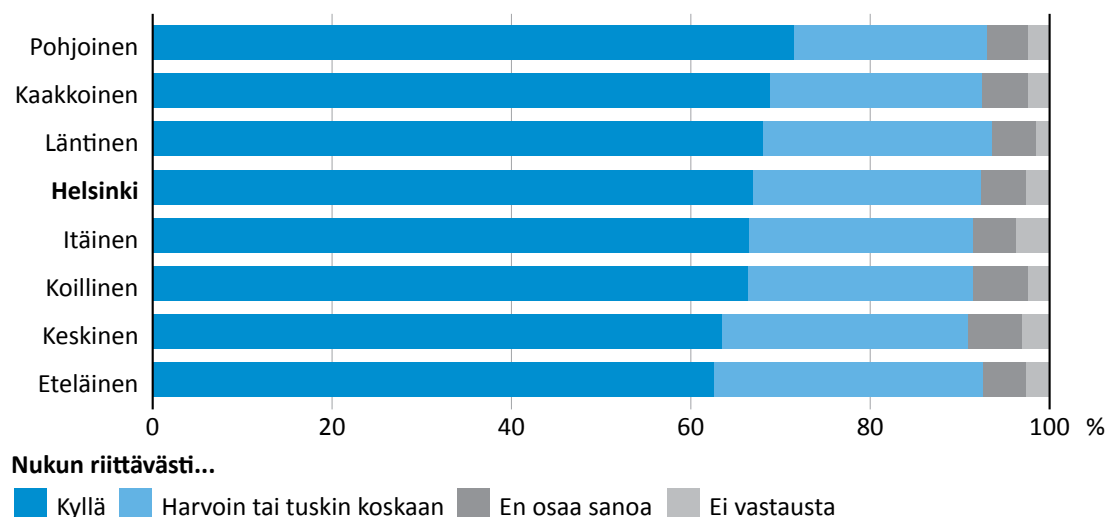
Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

4.3 Neljäsosa nuorista nukkuu liian vähän

Seitsemän helsinkiläisnuorta kymmenestä kokee yöuniensa määrän riittäväksi. Peruskoululaiset nuoret nukkuvat omasta mielestään useammin riittävästi kuin lukiolaiset. Riittävä ja hyvä unen laatu luo perustan nuorten kyvyille toimia arjessa. Unen tarve on yksilöllistä ja esimerkiksi fyysinen ja psyykinen ponnistelu lisää unen tarvetta. Nuoruusiässä nukkumistottumukset muuttuvat usein, unen kokonaismäärä saattaa vähentyä ja vuorokausirytmisi saattaa siirtyä myöhemmäksi lapsuuteen verrattuna. Nuorten nukkumistottumuksiin ja uneen vaikuttavat biologisten tekijöiden lisäksi koulu, koti, kaveripiiri, harrastukset, ruutuaika sekä muut ympäristöön liittyvät tekijät. (Nuorten hyvinvointikertomus 2014).

Helsingkiläisten nuorten tasoon nähden pohjoisessa suurpiirissä nukutaan parhaiten. Ero on tasoon nähden noin 5 prosenttiyksikköä. Huonosti nukkuvia nuoria on vastaajien keskuudessa eteläisessä suurpiirissä koko Helsinkiin nähden noin 5 prosenttiyksikköä enemmän (Kuvio 8).

Kuvio 8. Nuorten helsinkiläisten yöunet ikäluokan tasoon nähden

Pojat nukkuvat tulosten perusteella paremmin kuin tytöt. Pojista lähes kolme neljännestä ilmoittaa nukkuvansa hyvin, kun taas tytöillä riittävästi unta saa hieman yli 60 prosenttia (Taulukko 5). Harvoin tai tuskin koskaan riittävästi nukkuvia poikia on viidennes ja tyttöjä noin kolmannes. Huolestuttavaa nuorten hyvinvoinnin kannalta on, että vastaajien joukossa on 2 016 nuorta, jotka kokevat nukkuvansa aivan liian vähän.

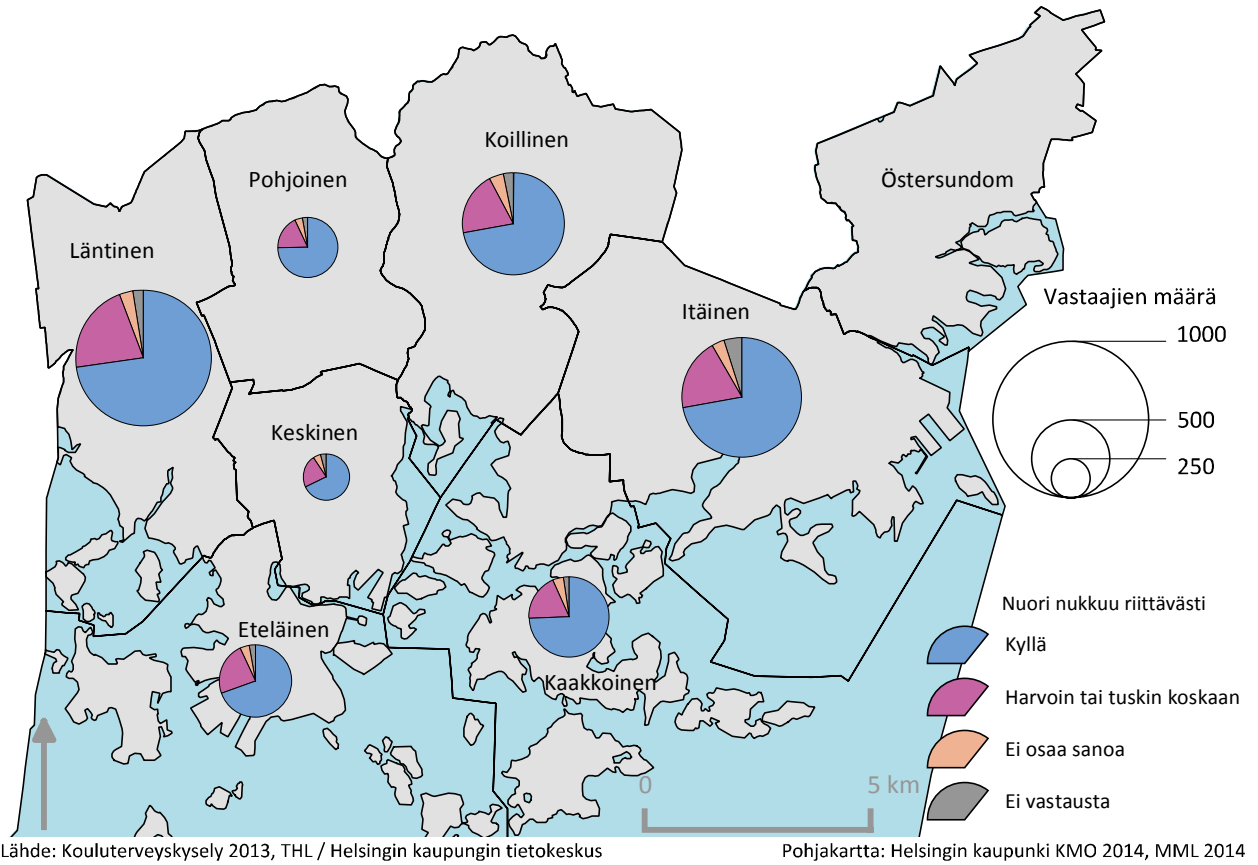
Taulukko 5. Nuorten riittävien yöunien määrä

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Kyllä	5 299	67	2 459	62	2 840	72
Harvoin tai tuskin koskaan	2 016	25	1 208	30	808	21
En osaa sanoa	406	5	250	6	156	4
Ei vastausta	205	3	77	2	128	3
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

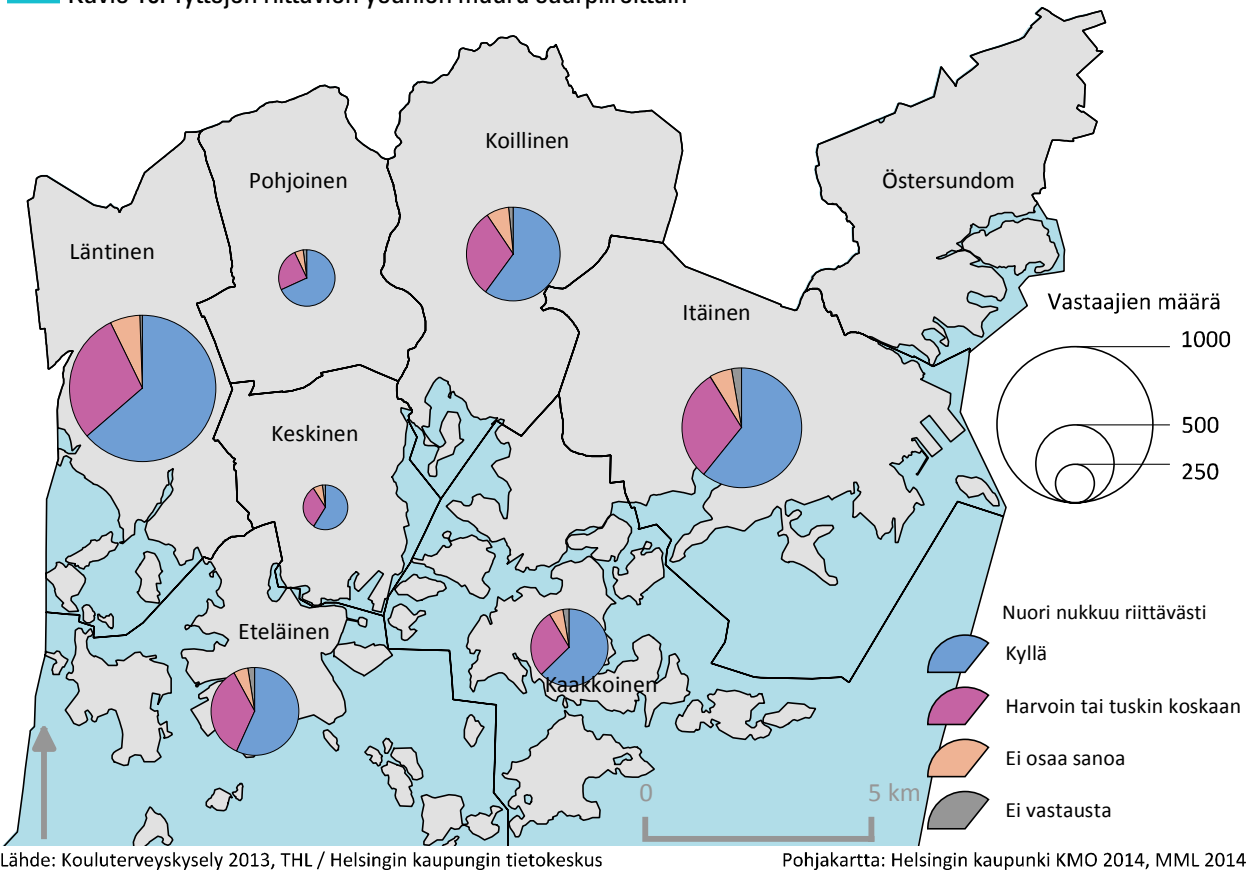
Poikien ja tyttöjen kohdalla eteläisen suurpiirin nuoret ilmoittavat useimmin nukkuvansa harvoin tai tuskin koskaan riittävästi. Eteläisessä suurpiirissä lähes neljännes vastanneista pojista (109 nuorta) ilmoittaa nukkuvansa harvoin tai tuskin koskaan riittävästi (kuviot 9 ja 10). Poikien keskinäiset erot suurpiireittäin pysyttelevät noin 5 prosenttiyksikön tuntumassa, kunta taas tyttöjen keskinäiset erot suurpiireittäin nousevat jo 10 prosenttiyksikköön (eteläinen suurpiiri: 35 % harvoin tai tuskin koskaan nukkuvia, pohjoinen 25 %).

Kuvio 9. Poikien riittävien yöunien määrä suurpiireittäin

Kuvio 10. Tyttöjen riittävien yöunien määrä suurpiireittäin

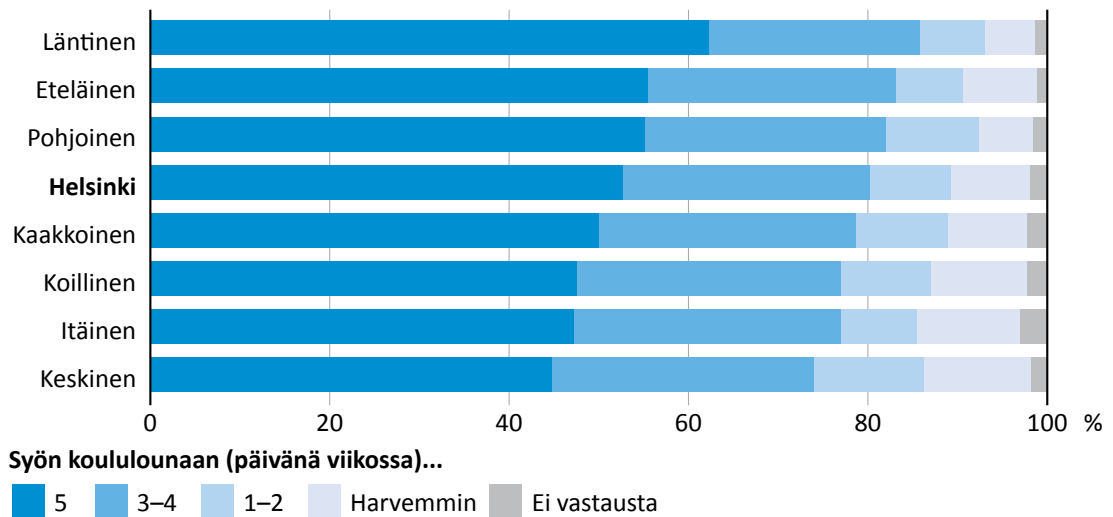

4.4 Koululounas nautitaan usein läntisessä suurpiirissä

Kahdeksan kymmenestä helsinkiläisnuoresta syö koululounasta lähes päivittäin (3–5 kertaa/viikko). Lukiolaiset ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret syövät hieman useammin koululounasta kuin peruskoululaiset. Suositusten mukaan kouluruokailun tulisi kattaa noin kolmanneksen nuorten päivittäisestä energiansaannista. Koululounaan syömiseen vaikuttaa kouluympäristö ja kaverit sekä lähialueella mahdollisesti sijaitsevat kaupat sekä pikaruokapaikat. (Nuorten hyvinvointikertomus 2014).

Läntisen suurpiirin nuorista selkeästi suurempi osuus syö koululounasta päivittäin useammin kaupungin tasoon nähden. Ero on läntisen suurpiirin eduksi lähes 10 prosenttiyksikköä. Keskisessä ja itäisessä kaupungin tasoa useampi nuori syö lounaan harvemmin kuin 1–2 päivänä viikossa. Ero jää kuitenkin vain noin 3 prosenttiyksikköön (Kuvio 11).

Kuvio 11. Helsinkiläisten nuorten koululounaiden syöminen kaupungin nuorten tasoon nähden

Yli puolet nuorista syö koululounaan viitenä päivänä viikossa. Harvemmin kuin 1–2 päivänä viikossa koululounaan syöviä tyttöjä on hieman enemmän kuin poikia: kummassakin tapauksessa noin joka kymmenes jättää usein koululounaan väliin (Taulukko 6). Peruskoululaisten koulupäivät ovat useimmiten pitkiä ja nuoren fyysisen ja psyykkisen jaksamisen kannalta on huolestuttavaa, että yhteensä 1409 (18 %) nuorta syö koululounasta 1–2 päivänä viikossa tai vielä harvemmin.

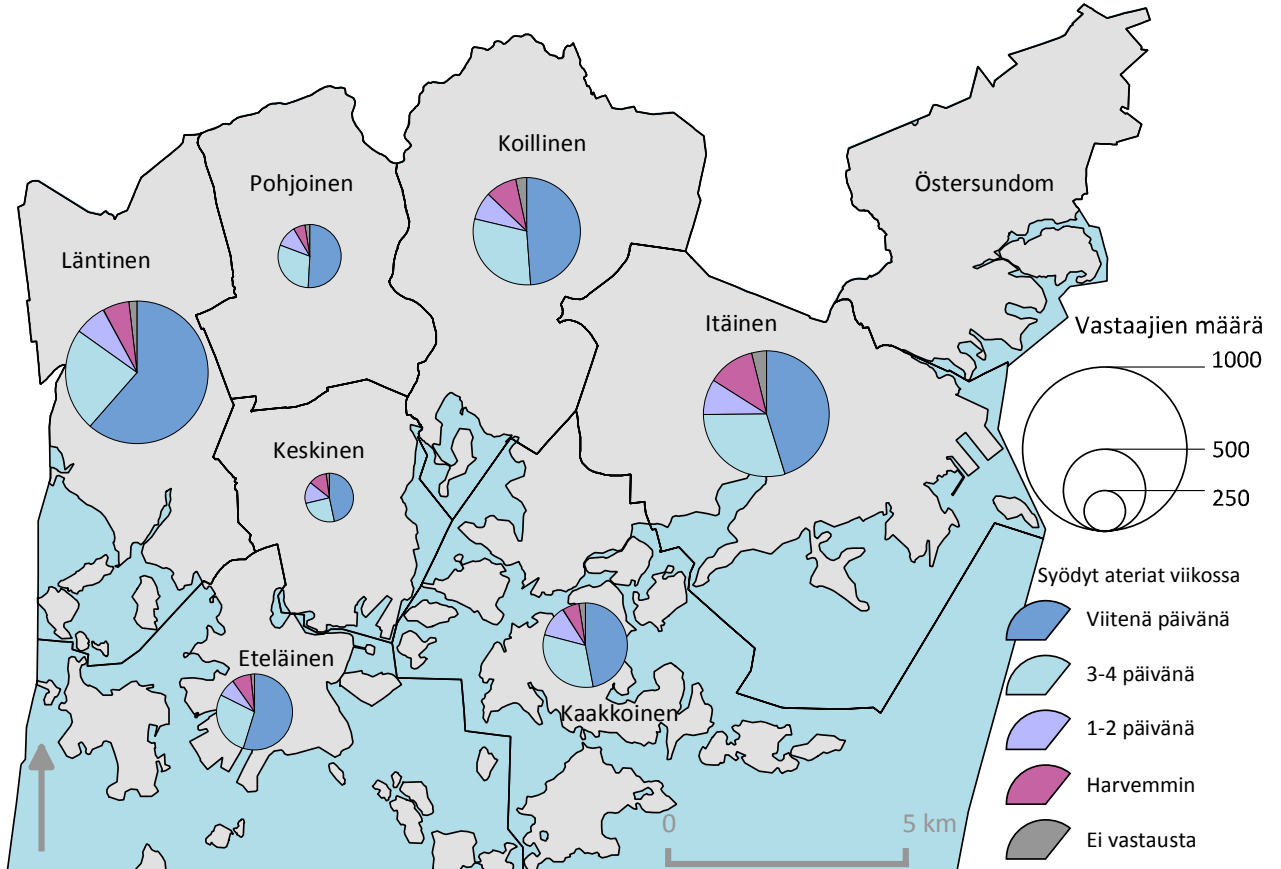
Taulukko 6. Nuorten kouluruokailutottumukset

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Viitenä päivänä viikossa	4 174	53	2 153	54	2 021	51
3–4 päivänä viikossa	2 184	28	1 082	27	1 102	28
1–2 päivänä viikossa	715	9	346	9	369	9
Harvemmin	694	9	358	9	336	9
Ei vastattu	159	2	55	1	104	3
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

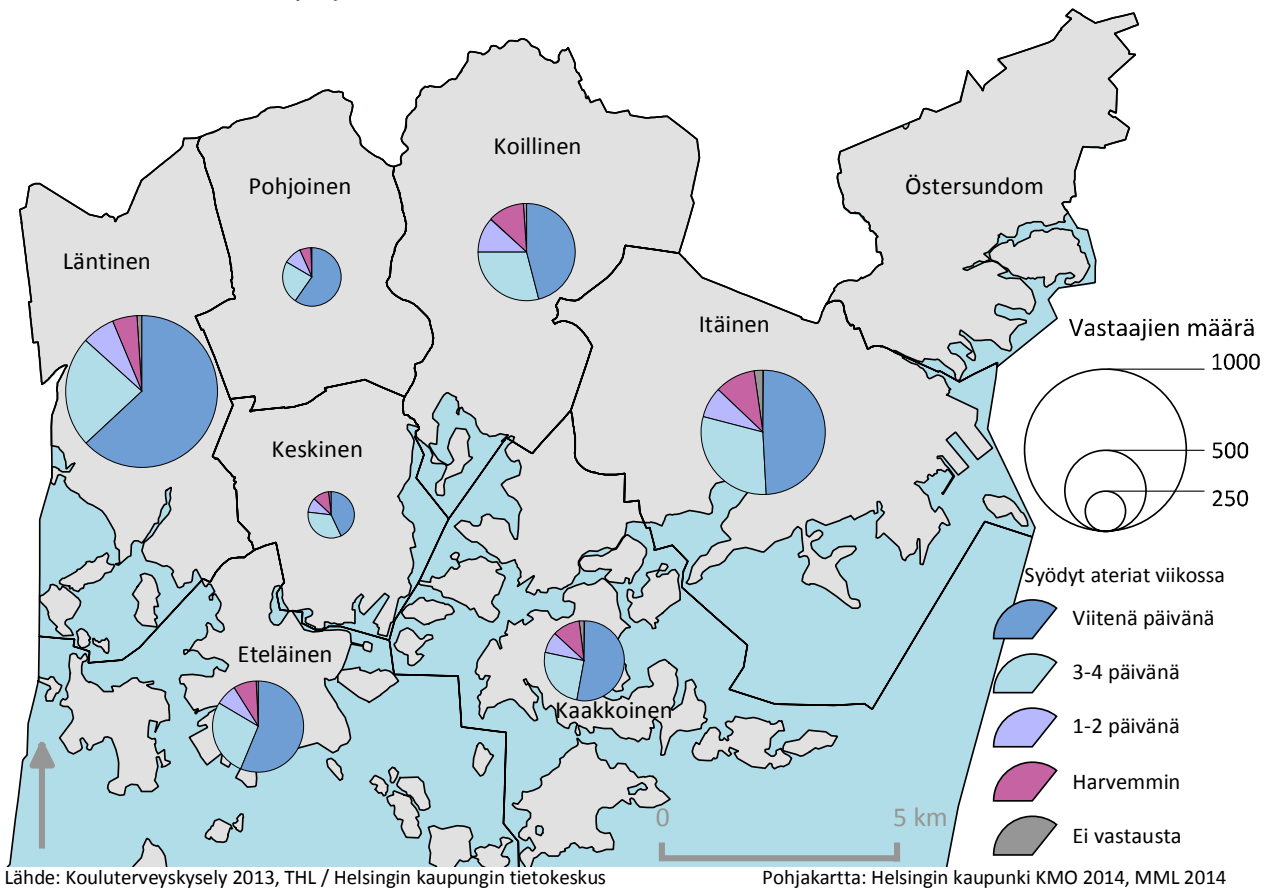
Läntisen suurpiirin pojat ja tytöt syövät useimmiten koululounaan päivittäin. Molempien kohdalla päästään yli 60 prosentin osuuksiin vastaajista (pojat 531 vastaajaa; tytöt 588 vastaajaa). Päivittäin koululounaan syövien poikien osuus on pienimmillään itäisessä suurpiirissä (45 %). Tyttöillä päivittäin koululounaan syövien osuus on pienimmillään keskisessä suurpiirissä (43 %, 123 vastaajaa). Harvemmin kuin 1–2 päivänä viikossa koululounasta syöviä poikia on eniten keskisessä (12 %) ja itäisessä suurpiirissä (12 %, 93 vastaajaa). Tyttöillä neljässä suurpiirissä harvemmin kuin 1–2 päivänä viikossa syöviä oppilaita on yli 10 prosenttia. Korkeimmillaan luku on koillisessa suurpiirissä, jossa noin joka kymmenes (72 vastaajaa) tytöistä ruokailee harvoin koulussa (kuviot 12 ja 13).

Kuvio 12. Poikien kouluruokailutottumukset

Kuvio 13. Tyttöjen kouluruokailutottumukset

5. AHDISTUNEISUUS JA AVUN HAKEMINEN

Ahdistuneisuushäiriöt ovat yleisiä nuoruusiässä. Nuoret voivat ajoittain kokea ahdistuneisuutta ja murehtia esimerkiksi terveydentilaansa, ihmissuhteita tai taloudellista tilannettaan. Mitä useammista asioista nuori on huolissaan ja mitä enemmän ahdistuneen olon oireina ilmenee jatkuvaa väsymystä, levottomuutta tai ärtyneisyyttä, sitä todennäköisemmin ei ole kyse vain normaalista elämäntilanteen aiheuttamasta ahdistuksesta, vaan yleistyneestä ahdistuneisuushäiriöstä. Jatkuva murehtiminen vie usein nuorelta aikaa ja energiaa sekä heikentää keskittymiskykyä. Seurauksina voi olla vaikeudet suoriutua koulu-tehtävistä ja unihäiriöt. (Karukivi & Haapasalo-Pesu 2012).

Kouluterveyskysely kartoitti oppilaiden kokemaa kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kyselyä edeltäneeltä kahden viikon ajanjaksolta GAD-7 -mittarin (General Anxiety Disorder) avulla, joka on kehitetty ahdistuneisuushäiriöiden tunnistamiseen ja seulomiseen. GAD-7 on validoitu ja tehokas menetelmä yleistyneen ahdistuneisuushäiriön seulontaan ja sen vaikeusasteen arviointiin, mutta ei tarkoita vielä, että diagnoosi täytyisi. Kysymys oli ensimmäistä kertaa mukana kouluterveyskyselyssä vuonna 2013.

5.1 Tytöt kokevat useammin ahdistuneisuutta kuin pojat

Ahdistuneisuuden kokemukset ylittävät Helsingin nuorten tason hieman yli kahdella prosenttiyksiköllä keskisessä suurpiirissä. Itäisessä ja pohjoisessa suurpiirissä kouluterveyskyselyä edeltävältä kahden viikon ajanjaksolta ahdistuneisuutta on koettu myös hieman enemmän kuin kaupungissa yleensä (Kuvio 14).

Kuvio 14. Nuorten kokema ahdistus suurpiireittäin ja Helsingissä

Nuorten kokemassa ahdistuksessa on nähtävissä selkeä ero sukupuolten välillä (Taulukko 7). Vastanneista tytöistä 15 prosenttia (606 vastaajaa) kertoo kokeneensa ahdistusta koulu-terveyskyselyä edeltäneiden kahden viikon aikana. Vastaava luku on poikien kohdalla 6 prosenttia, eli 243 vastaajaa. Vuonna 2013 keväällä peruskoulun vastaajista 849 oppilaalla (11 %) oli jonkinasteisia ahdistuneisuuden kokemuksia.

Taulukko 7. Nuorten kokema ahdistuneisuus

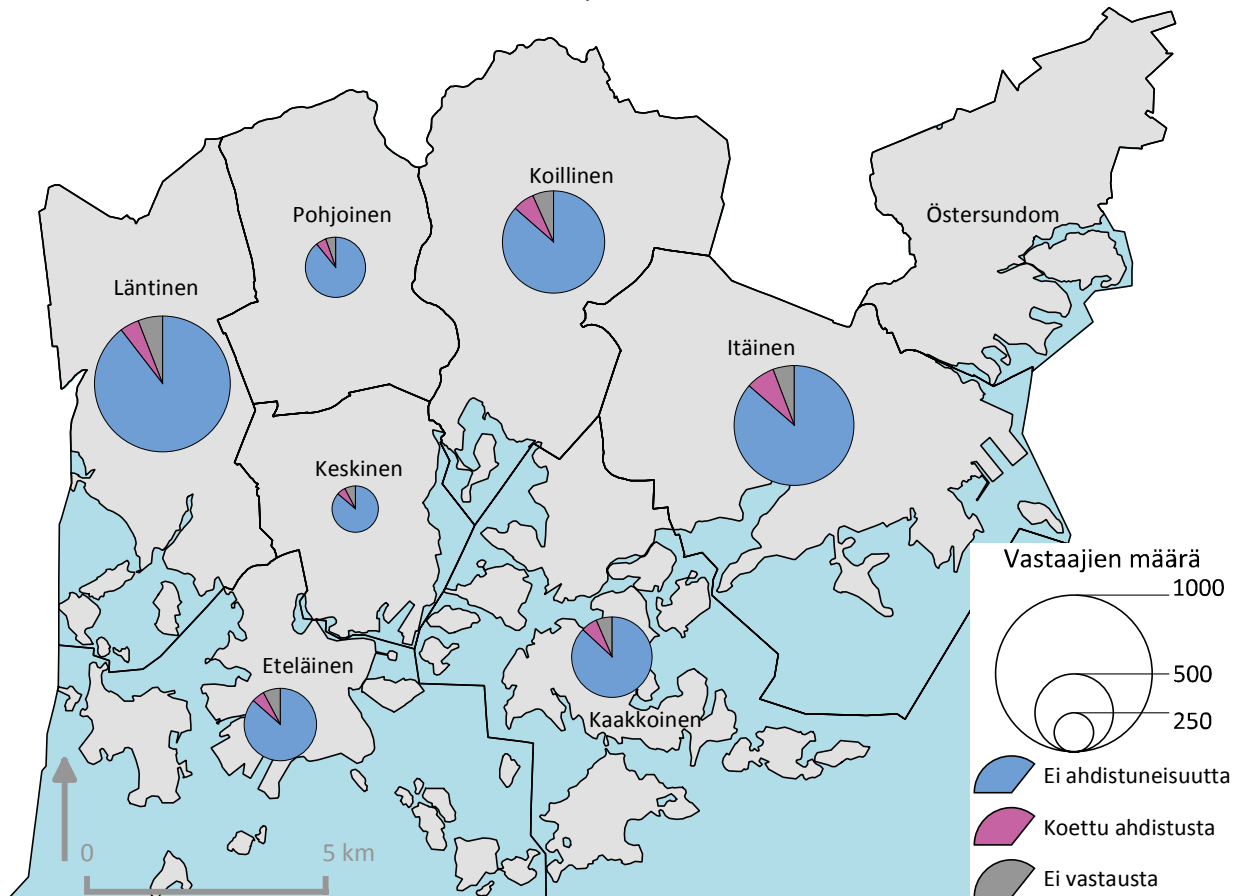
Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Ei ahdistuneisuutta	6 662	84	3 224	81	3 438	87
Koettu ahdistusta	849	11	606	15	243	6
Ei vastausta	415	5	164	4	251	6
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

Tarkasteltaessa GAD-7-mittarin koostavia yksittäisiä väittämiä oli 2 877 nuorta kokenut hermostuneisuuden ja ahdistuneisuuden tunteita useana päivänä viimeisen kahden viikon ajalta. Näistä 370 koki hermostuneisuuden ja ahdistuneisuuden tunnetta päivittäin. Nuorista 487 ilmoitti, että heillä on taipumus harmistua ja ärsyyntyä helposti päivittäin.

Suhteessa vähiten koettua ahdistusta pojilla on läntisessä suurpiirissä (5 % vastaajista). Keskisessä suurpiirissä 19 poikaa (6 %) kertoi kokeneensa ahdistusta, mikä on lukuna pienin suurpiirien vertailussa. Sekä suhteessa että absoluuttisesti mitattuna eniten koettua ahdistusta poikien kohdalla (59 vastaajaa, 8 %) on itäisen suurpiirin alueella (Kuvio 15).

Tyttöjen tapauksessa suhdeluvultaan huolestuttavin tilanne on keskisessä suurpiirissä, jossa viidesosa vastaajista (57 henkilöä) on kokenut kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta (Kuvio 16). Lukumäärältään eniten ahdistusta kokeneita tyttöjä on läntisessä suurpiirissä (128 vastaajaa) ja itäisessä suurpiirissä (125 vastaajaa).

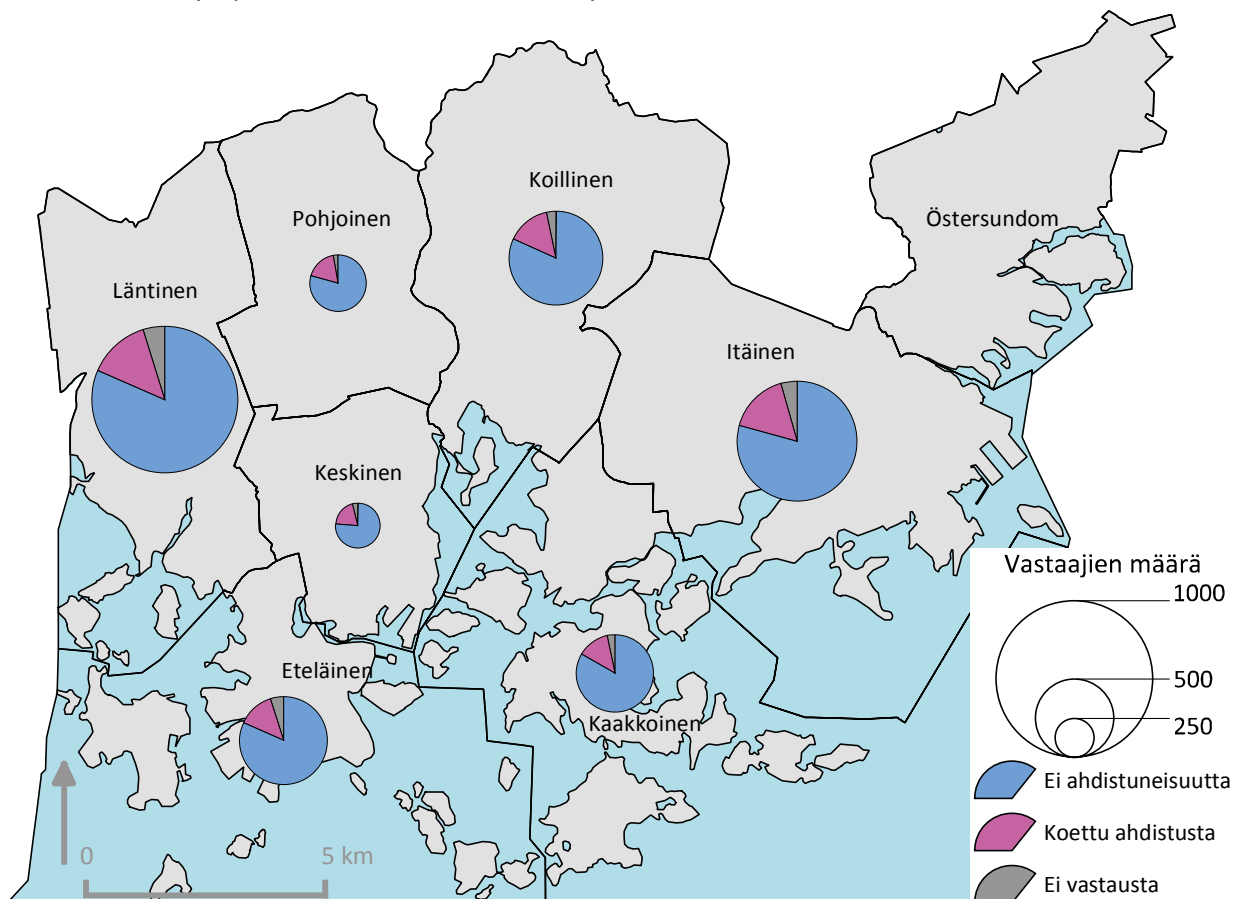
Kuvio 15. Poikien kokema ahdistuneisuus suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus

Pohiakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

Kuvio 16. Tyttöjen kokema ahdistuneisuus suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus

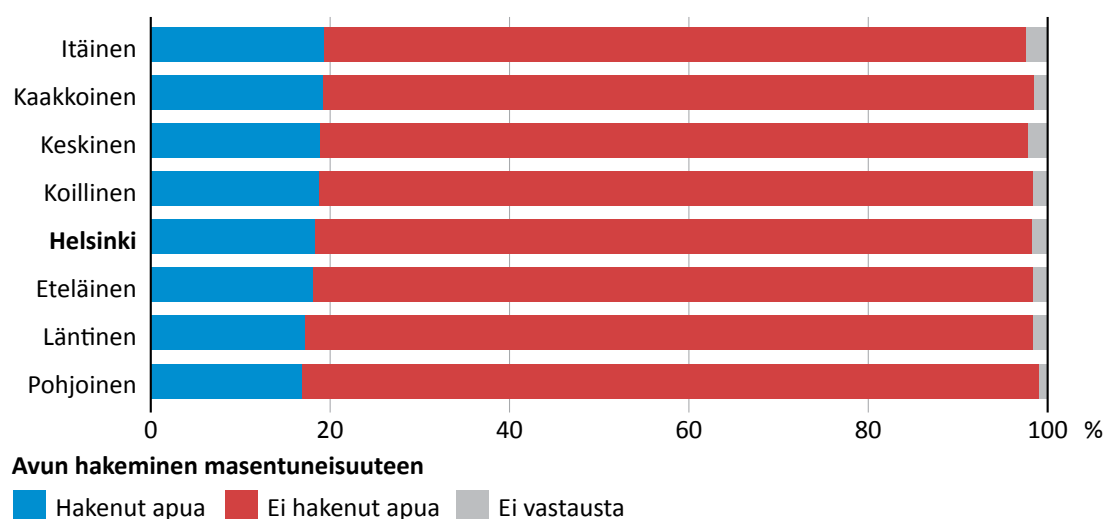
Pohiakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

5.3 Avun hakemisessa ammattiauttajilta ei juurikaan alueellisia eroja

Tutkimusten mukaan peruskoululaisten oppilashuoltopalvelut ovat hieman parantuneet. Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan oppilaatkin kokevat saavansa palveluja paremmin (Matikka et al. 2013). Indikaattori koskien ammattiavun puoleen kääntymistä masentuneisuuden vuoksi on muodostettu niistä vastauksista, joissa vastaaja on ilmoittanut hakeneensa apua lääkäriltä, terveydenhoitajalta, psykologilta, koulukuraattorilta, muulta terveydenhuollon ammattilaiselta, opettajalta, opinto-ohjaajalta tai muulta ammattiauttajalta.

Suurpiirien tarkastelu osoittaa, että kyselyyn vastanneet ovat joko hakeneet tai jättäneet hakematta apua masentuneisuuteen pitkälti yhteneviä osuuksia. Itäisessä, kaakkoisessa ja keskisessä suurpiirissä apua on haettu noin prosenttiyksikön erolla enemmän kaupungin tasoon nähden (Kuvio 17).

Kuvio 17. Avun hakeminen masentuneisuuteen nuorilla Helsingissä ja suurpiireittäin

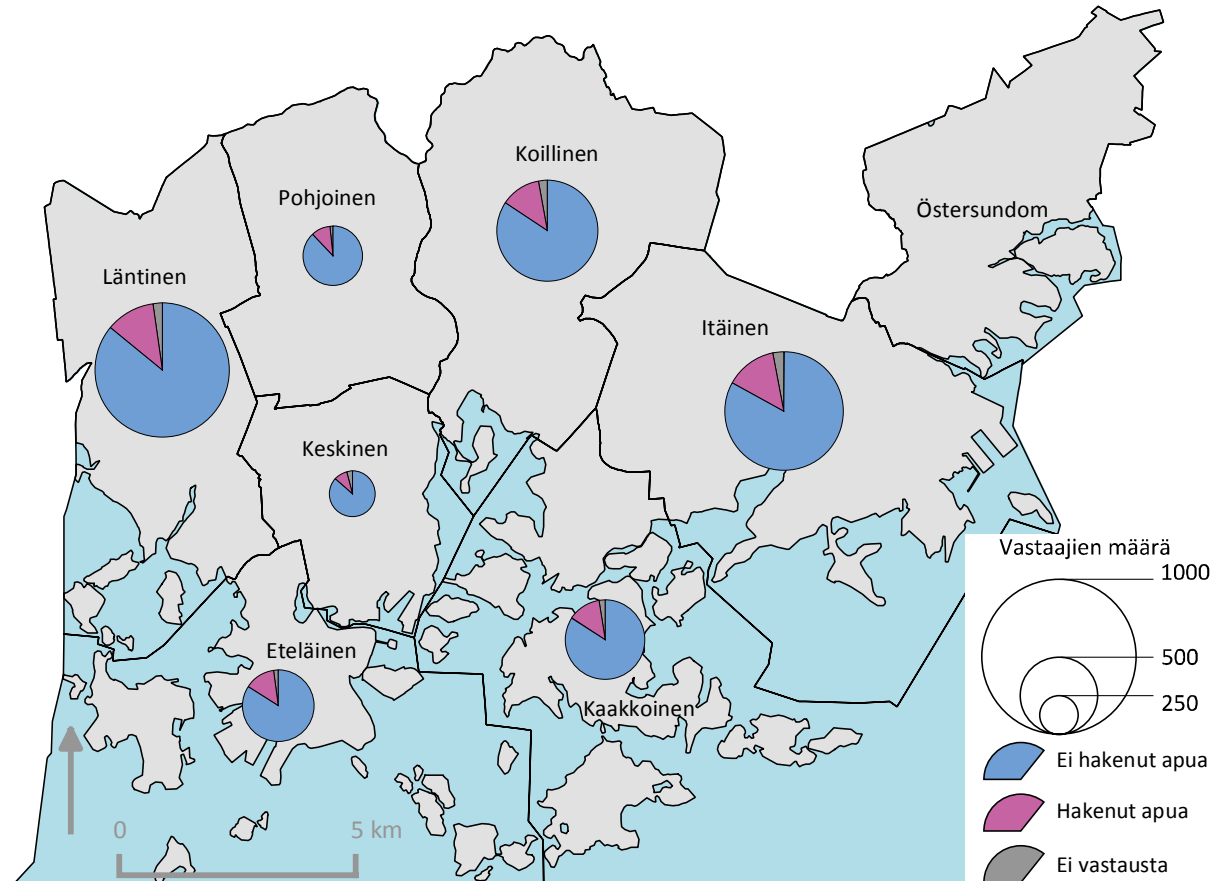
Tytöt hakevat selkeästi poikia useammin apua masentuneisuuteen. Helsingissä vastausten perusteella 13 prosenttia pojista (494 henkilöä) on hakenut ammattiapua masentuneisuuteen, kun tyttöjen kohdalla lähes joka neljäs (24 %) eli 953 nuorta, on turvautunut ammattiapuun (Taulukko 8). Kaiken kaikkiaan 1 447 (18 %) nuorista on hakenut apua masentuneisuuteensa.

Taulukko 8. Nuorten hakema apu masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Ei hakenut apua	6 338	80	3 000	75	3 338	85
Hakenut apua	1 447	18	953	24	494	13
Ei vastausta	141	2	41	1	100	3
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

Pojat hakivat eniten apua masentuneisuuteen eteläisessä ja itäisessä suurpiirissä (14 % vastaajista). Eteläisessä piirissä prosenttiluku vastaa 64 poikaa ja itäisessä 107 poikaa (Kuvio 18). Tyttöjen kohdalla keskisessä suurpiirissä 28 prosenttia (81 nuorta) vastaajista on hakenut apua masentuneisuuteen (Kuvio 19). Kaikissa suurpiireissä useampi kuin joka viides tytöistä on kääntynyt ammattiavun puoleen. Lukumäärältään eniten apua hakeneita tyttöjä on läntisessä suurpiirissä (206 vastaajaa).

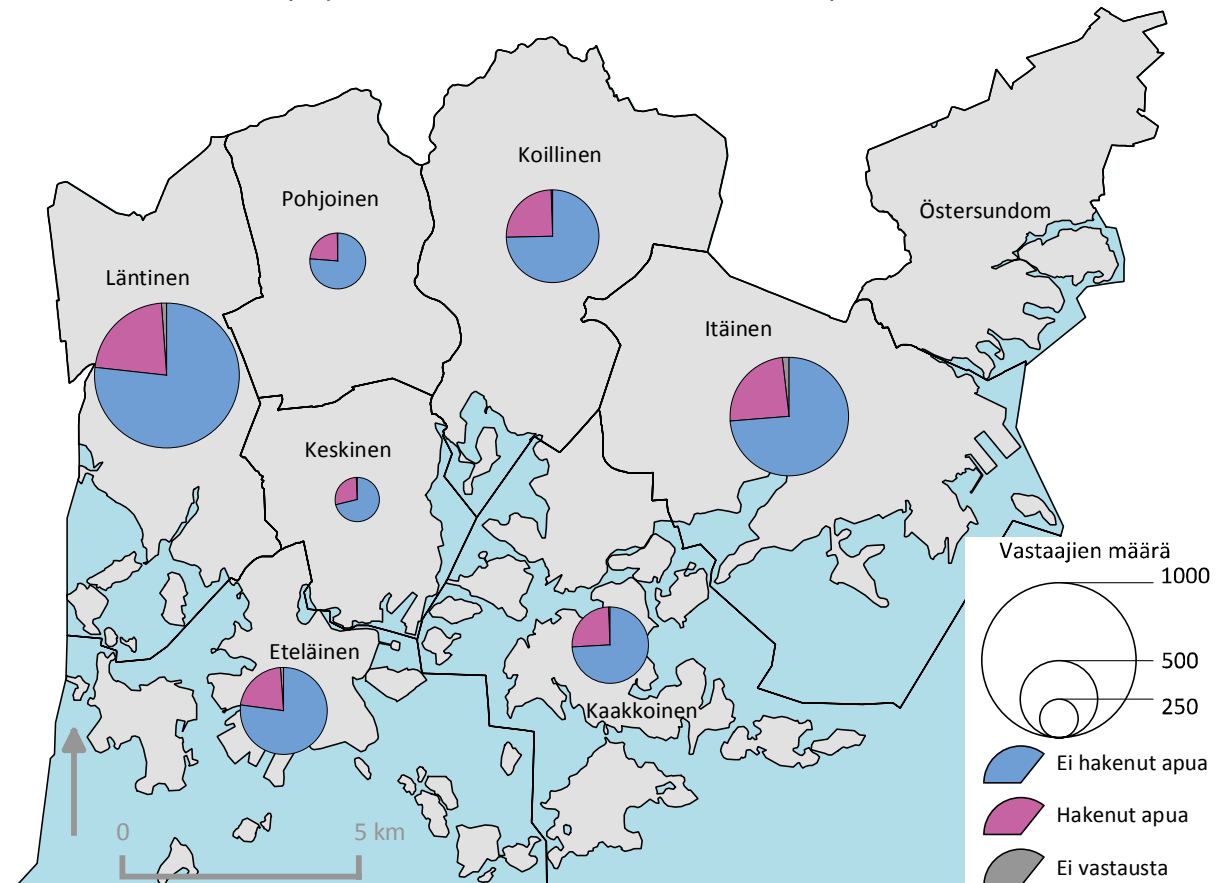
Kuvio 18. Poikien avun hakeminen masentuneisuuden suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus

Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

Kuvio 19. Tyttöjen avun hakeminen masentuneisuuden suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus

Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

6. NUORTEN RUUTUAIKA

Lähes kaikki nuoret viettävät aikaa jonkin ruudun ääressä päivittäin. Ruutuaikaan laskeetaan kuuluvaksi television katselu, tietokoneen käyttö sekä mobiili- ja konsolipelien pelaaminen. Vastauksista ei ole nähtävillä erikseen viihde- ja opiskelukäytön osuuksia, vaan vastaajat ovat raportoineet näiden yhteissumman.

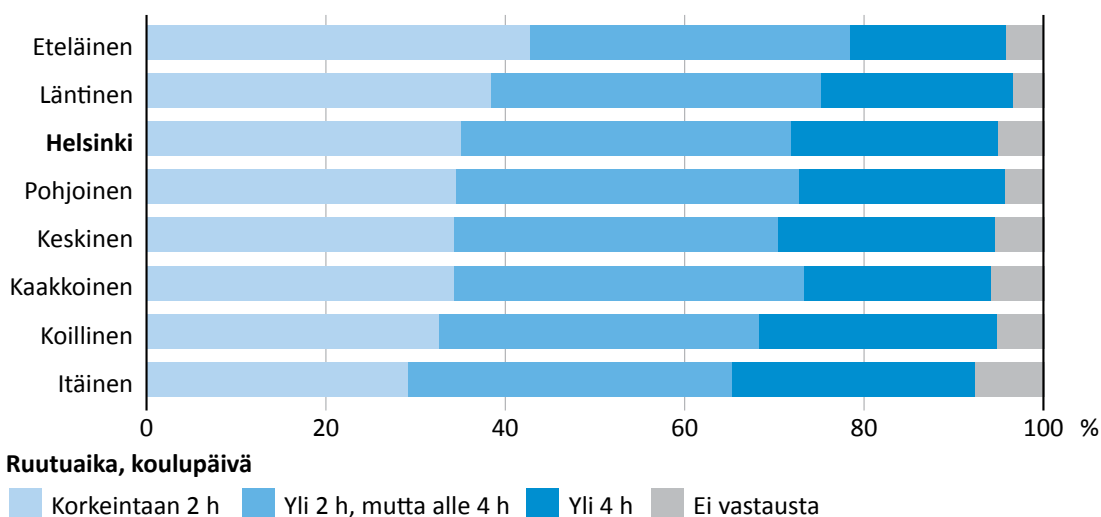
Ruutuaikaan merkittävästi liittyvä Internetissä vietetty aika on usein myös sosiaalista kanssakäymistä. Netissä olo ei merkitse nuorelle eristäytymistä, vaan ”diginatiiveille” virtuaalidellisuus on oikeaa vuorovaikutusta. Sosiaalisen median ansioista nuorten sosiaalinen kanssakäyminen voi jopa lisääntyä. Television äärellä vietetty aika on vähentynyt muiden viihdettä tarjoavien alustojen takia. Mukana kulkevat tabletit ja älypuhelimet ovat vähentäneet tietokoneen ja konsolipelien ääressä kertynyttä ruutuaikaa. Internet on myös merkittävä haku-, uutis- ja muiden palvelujen tarjoaja, joten kaikki ruutuaika ei tarkoita pelkkää viihdekäyttöä. Näiden useiden ruutuaikaa kerryttävien elementtien vuoksi vastausten tulkinta ei ole tässä tapauksessa kovin yksiselitteistä. (Nuorten hyvinvointikertomus 2014).

Kouluterveyskyselyn ruutuaikakysymys on haasteellinen. Monissa kouluissa tietokoneiden ja älypuhelimien käyttöä lisätään opetuksessa ja näin ollen ei voida ajatella, että pitkä ruutuaika on vain huono asia. ”Ruudulla oleminen” voi myös edistää nuorten omia taitoja ja kykyjä esimerkiksi tiedon hakua, älyllistä kapasiteettia, ongelmanratkaisua ja sosiaalisten suhteiden ylläpitoa.

6.1 Itäisessä ja koillisessa suurpiirissä ruutuajat useimmin korkeita

Itäisen ja koillisen suurpiirin ruutuajat ovat koulupäivinä useammin yli 4 tunnin mittaisia kuin muualla. Ero kaupungin tasoon nähden on 4 prosenttiyksikköä. Eteläisessä suurpiirissä sitä vastoin ruutuajat ovat Helsingin nuorten yleiseen tasoon nähden 8 prosenttiyksikön erolla yleisempiä (Kuvio 20).

Kuvio 20. Nuorten ruutuaika koulupäivinä peruspiireittäin ja koko Helsingissä

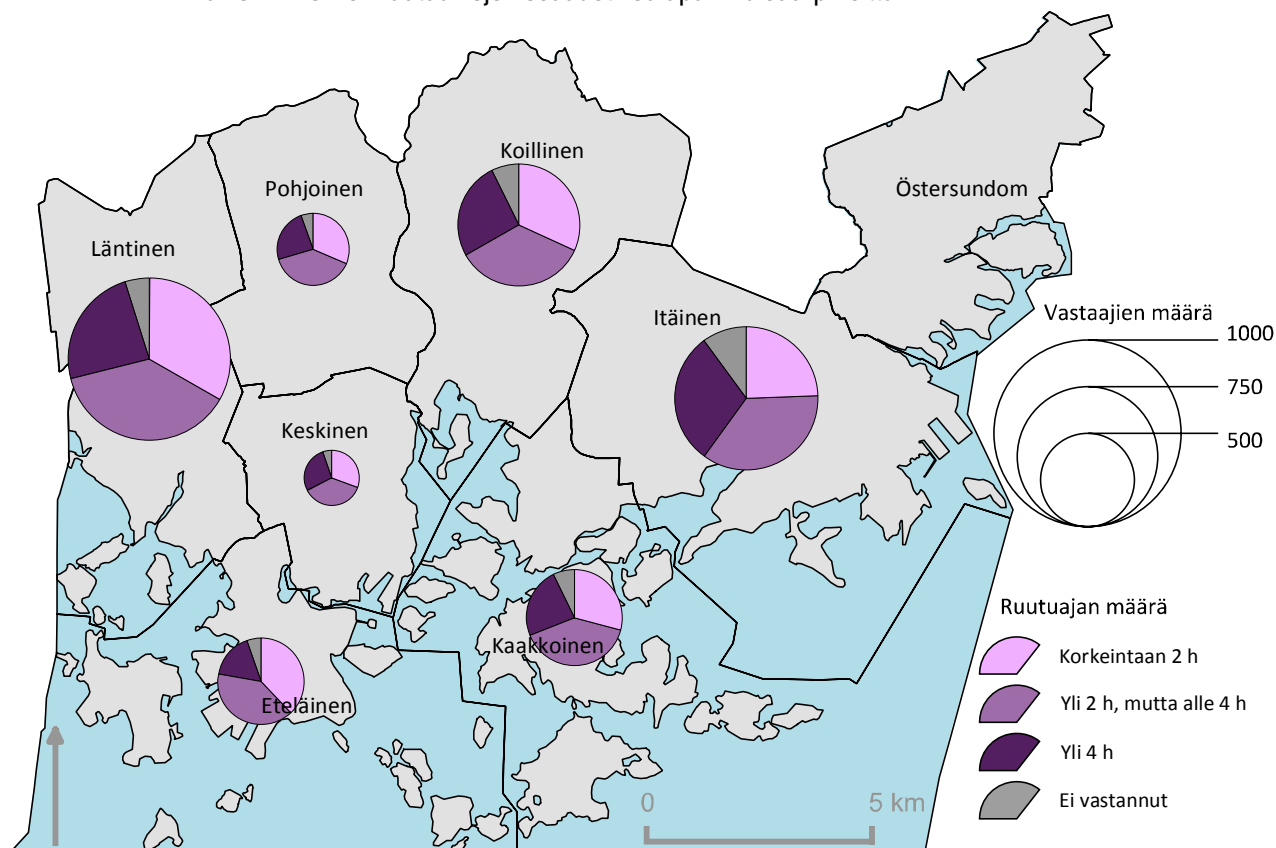
Pojat viettävät koulupäivinä ruutujen äärellä enemmän aikaa kuin tytöt (Taulukko 9). Koko kaupungin mittakaavassa tyypillisin ruutuajan määrä pojilla on yli 2 tuntia, mutta alle 4 tuntia (37 % vastaajista). Toiseksi suurin ryhmä viettää ruudun ääressä korkeintaan kaksi tuntia (31 % vastaajista). Tyttöjen kohdalla korkeintaan kahden tunnin arkiset ruutuajat ovat yleisintä (39 % vastaajista). Koulupäivinä ruudun ääressä yli 4 tuntia viettää 1 830 nuorta (23 % vastaajista).

Taulukko 9. Nuorten ruutuaja koulupäivinä

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Korkeintaan 2 h	2 772	35	1 555	39	1 217	31
Yli 2 h, mutta alle 4 h	2 908	37	1 434	36	1 474	37
Yli 4 h	1 830	23	855	21	975	25
Ei vastausta	416	5	150	4	266	7
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

Poikien koulupäivien yli 4 tunnin ruutuajoissa suurin ero on itäisen ja eteläisen suurpiirin välillä. Itäisessä suurpiirissä 30 prosenttia pojista ilmoittaa koulupäivän ruutuajakseen yli 4 tuntia, vastaavan luvun ollessa etelässä 17 prosenttia (Kuvio 21). Tyttöjen kohdalla yli 4 tunnin ruutuajat koulupäivinä ovat harvinaisempia kuin pojilla. Hieman yli neljännes koillisen suurpiirin tytöistä käyttää yli 4 tuntia jonkin ruudun äärellä arkisin. Alle viidennes eteläisen ja kaakkoisen suurpiirin tytöistä ilmoittaa vastaavia ruutuajoja. (Kuvio 22).

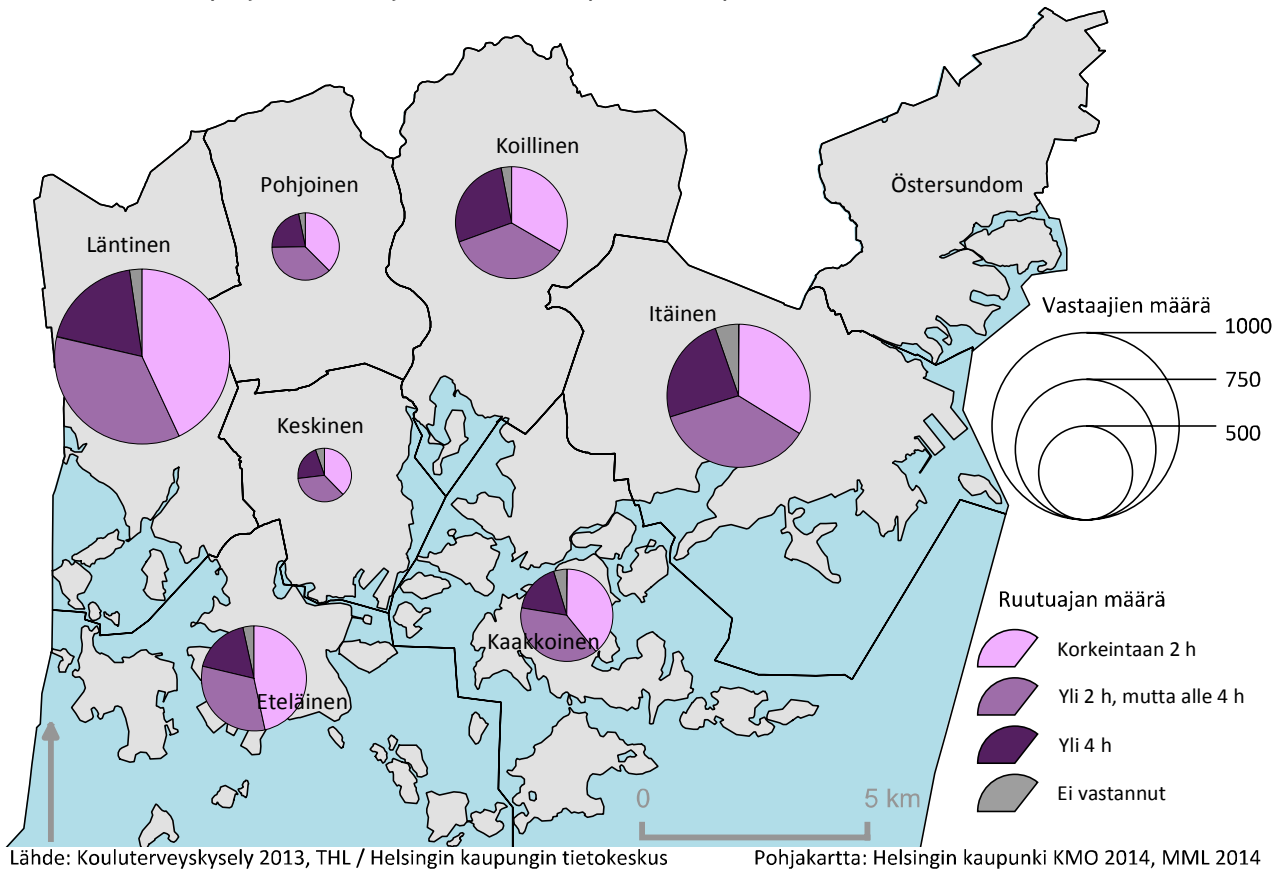
Kuvio 21. Poikien ruutuajajien osuudet koulupäivinä suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus

Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

Kuvio 22. Tyttöjen ruutuaikojen osuudet koulupäivinä suurpiireittäin

Viikonloppuisin sekä tyttöjen että poikien ruutuaikat pitenevät. Pitkittyminen tuntuu ymmärrettävältä, sillä jo pelkästään vapaapäivä ja televisiokanavien elokuvatarjonta viikonloppuisin tarjoaa nuorille viihdykettä, jonka myötä yli kahden tunnin ruutuaikoja on helppo saavuttaa. Lähes puolet pojista käyttää ruudun ääressä yli 4 tuntia, samoin kuin suurin osa tytöistä.

7. KOULUVIIHTYVYYS JA KOULUKIUSAAMINEN

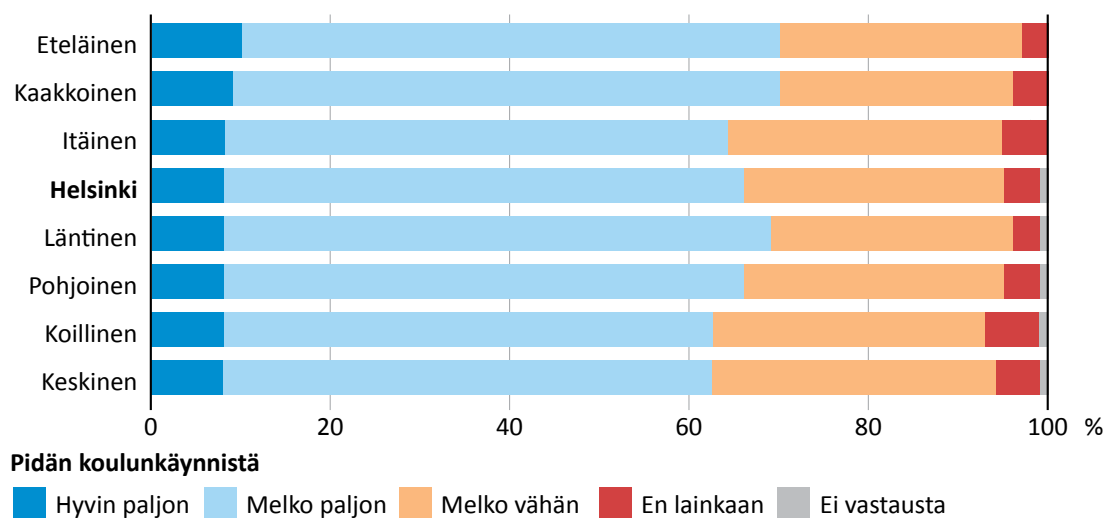
Peruskoululaiset pitävät koulunkäynnistä yhä enemmän. Vuonna 2013 koulunkäynnistä piti hyvin tai melko paljon 66 prosenttia nuorista kun osuus vuonna 2008 oli 54 prosenttia. Tytöt ja pojat pitävät koulunkäynnissä samassa määrin, ja tässä on huomattava ero koko maahan, jossa tytöt pitävät koulunkäynnistä selvästi poikia enemmän. Poikien koulunkäynnistä pitäminen onkin kasvanut Helsingissä nopeasti viime vuosina. (Nuorten hyvinvointikertomus 2014).

Kokemus koulukiusaamisesta vaikuttaa nuorten yleiseen kouluviihtyvyyteen. Koulukiusaamista kokeneiden peruskoululaisten määrä on vähentynyt viime vuosina ja etenkin kiusatuksi joutuneiden poikien määrä on vähentynyt. Pojat joutuvat tyttöjä enemmän koulukiusatuksi varsinkin peruskoulussa. Pojat ilmoittavat myös selvästi tyttöjä useammin osallistuneensa muiden oppilaiden kiusaamiseen. Peruskoululaisilla koulukiusaamista kokeneiden osuudet ovat hyvin samankokoiset muissakin pääkaupunkiseudun kunnissa. Koko maahan verrattuna helsinkiläiset peruskoululaiset kokevat koulukiusaamista vähemmän. Eniten koulukiusaamista on ilmentynyt nimittelynä ja naurunalaiseksi tekemällä. Myös kaveriporukan ulkopuolelle jättäminen ja valheiden levittely toisesta ovat yleisiä kiusaamismuotoja. Fyysiset kiusaamiset, kuten töniminen, potkiminen ja lyöminen, ovat yleisiä vielä peruskoulun pojilla, mutta toiselle asteelle siirryttäessä ne harvinaistuvat (Nuorten hyvinvointikertomus 2014).

7.1 Suurin osa helsinkiläisnuorista pitää koulunkäynnistä

Suurin osa helsinkiläisistä nuorista pitää koulunkäynnistä melko paljon. Keskisessä suurpiirissä melko vähän koulunkäynnistä pitäviä on muutaman prosenttiyksikön verran enemmän kuin kaupungissa keskimäärin. Koillisessa suurpiirissä ei lainkaan koulunkäynnistä pitäviä on noin 2 prosenttiyksikköä enemmän kaupungin tasoon nähden (Kuvio 23).

Kuvio 23. Nuorten koulunkäynnistä pitäminen suurpiirien ja kaupungin tasolla

Hyvin paljon koulusta pitäviä on enemmän kuin ei lainkaan koulusta pitäviä (Taulukko 10). Noin joka kolmas nuori kertoo pitävänsä koulusta melko vähän. Lukumääräisesti tämä tarkoittaa, että 2 280 pitää koulunkäynnistä melko vähän ja 331 ei lainkaan.

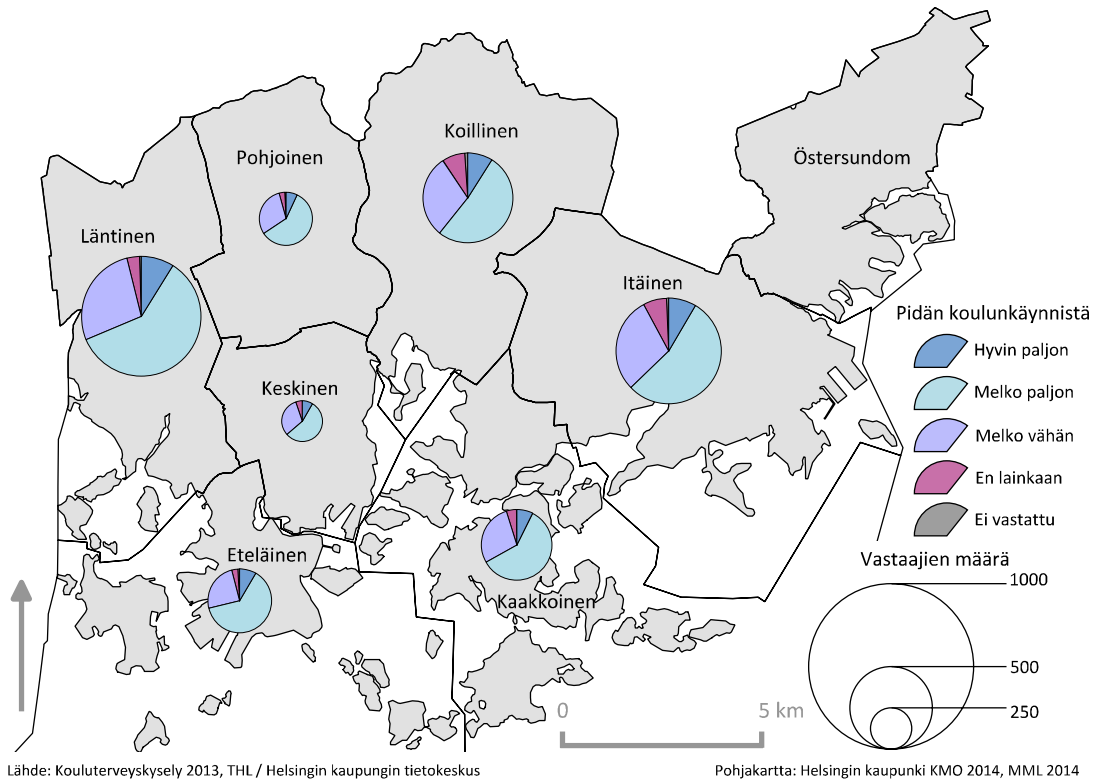
Taulukko 10. Koulunkäynnistä pitäminen

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Hyvin paljon	665	8	336	8	329	8
Melko paljon	4 606	58	2 356	59	2 250	57
Melko vähän	2 280	29	1 156	29	1 124	29
En lainkaan	331	4	126	3	205	5
Ei vastausta	44	1	20	1	24	1
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

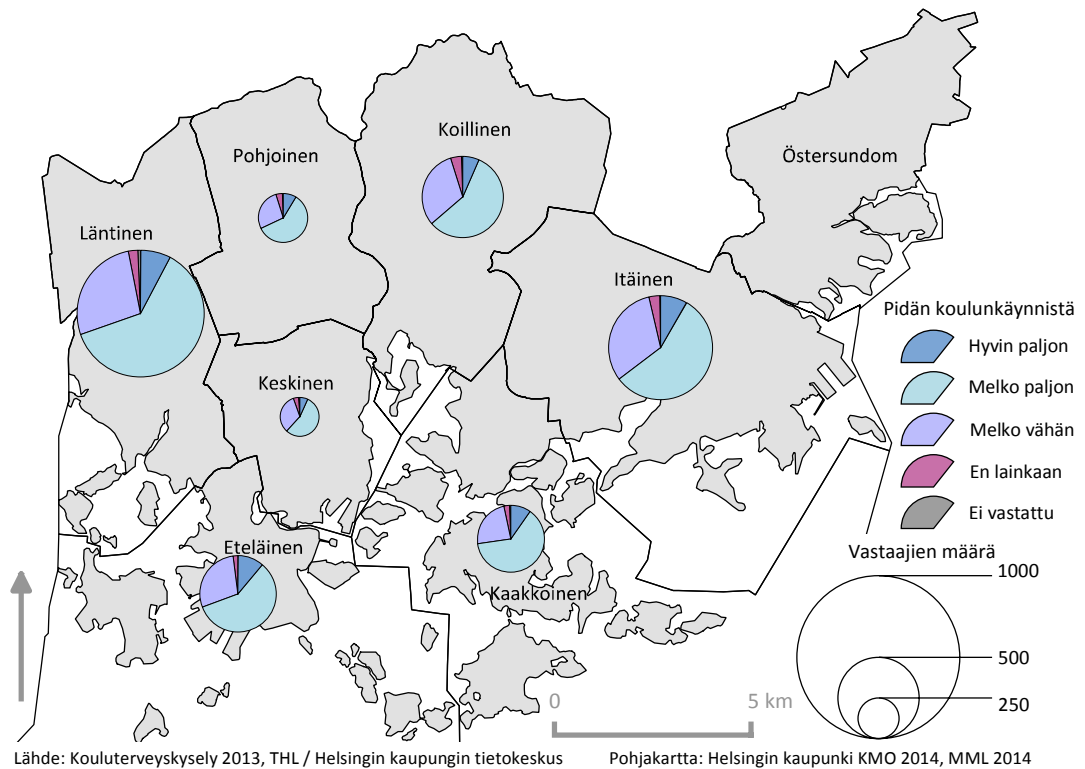
Useimmin hyvin paljon koulunkäynnistä pitivät eteläisen suurpiirin tytöt (11 %, 62 vastaajaa). Muissa suurpiireissä hyvin paljon koulunkäynnistä pitäviä on molempien sukupuolien kohdalla aina alle 10 prosenttia. Kaikissa suurpiireissä melko paljon koulusta pitäviä on yli puolet vastanneista. Poikien kohdalla melko paljon koulusta pitäviä on eniten eteläisessä suurpiirissä (63 %, 290 vastaajaa) ja tyttöjen kohdalla kaakkoisessa suurpiirissä (63 %, 310 vastaajaa).

Koillisen suurpiirin pojista 8 prosenttia (54 vastaajaa) ei pidä lainkaan koulunkäynnistä. Tyttöillä suurimmat osuudet ovat keskisessä (4 %), pohjoisessa (4 %) ja koillisessa (4 %) suurpiirissä (kuvat 24 ja 25). Poikien kohdalla vain eteläisessä ja läntisessä suurpiirissä alle kolmannes ilmoittaa pitävänsä koulunkäynnistä joko melko vähän tai ei lainkaan. Keski-, koillisen ja itäisen suurpiirin tytöistä yli kolmannes pitää koulunkäynnistä vain joko melko vähän tai ei lainkaan.

Kuvio 24. Poikien koulunkäynnistä pitäminen suurpiireittäin

Kuvio 25. Tyttöjen koulunkäynnistä pitäminen suurpiireittäin

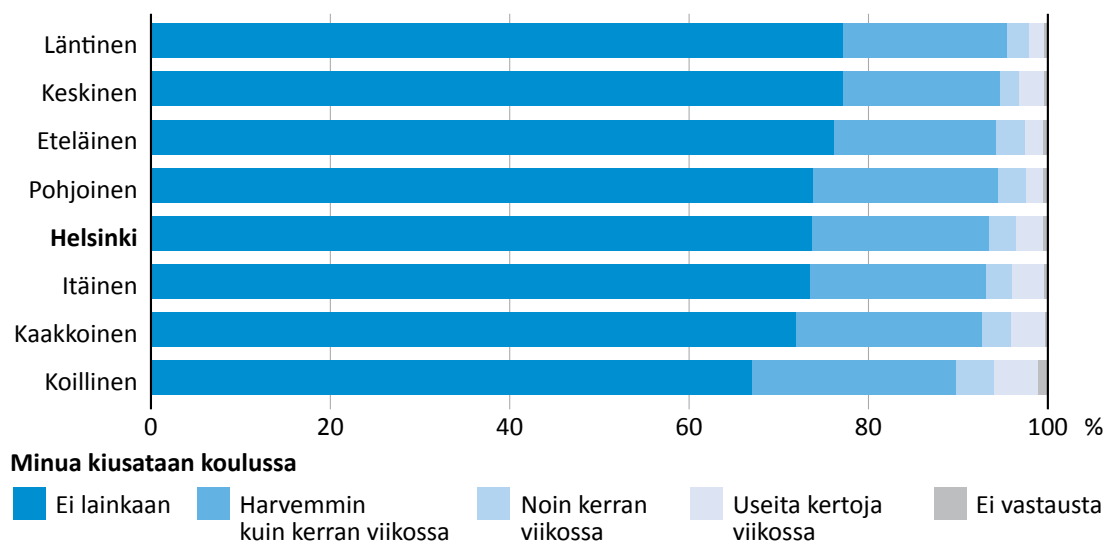

7.2 Koillisessa suurpiirissä koettua koulukiusaamista useammin kuin muualla

Koulukiusaamista on jossain vaiheessa elämänsä kokenut 2 036 nuorta, eli noin neljännes koko vastaajajoukosta. Kouluterveyskyselyssä selvitettiin tarkemmin kuluva lukukauden aikana tapahtunutta kiusaamista. Vastaukset kuvastavat siis kevätlukukautta 2013, jolloin kysely on tehty.

Keskimäärin helsinkiläisistä nuorista 74 prosenttia ilmoittaa, ettei tule kiusatuksi, kun koillisessa suurpiirissä luku on 67 prosenttia. Kiusattuja on näin ollen noin 2–3 prosenttiyksikön verran enemmän koillisessa suurpiirissä kuin kaupungissa keskimäärin (Kuvio 26).

Kuvio 26. Suurpiireissä ja Helsingissä keväällä 2013 koetun kiusaamisen vertailua

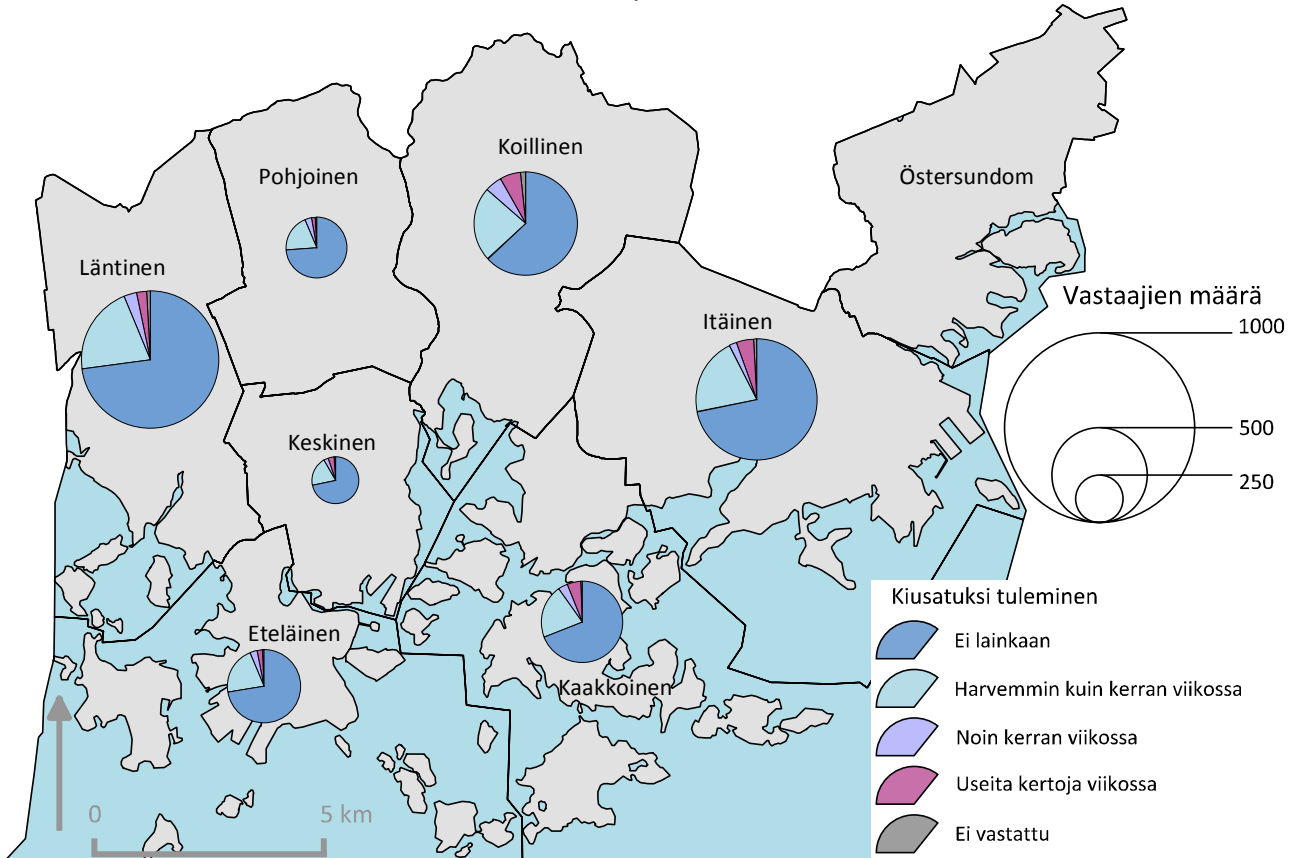
Vastanneista pojista 71 prosenttia ja tytöistä noin 77 prosenttia ei koe tulevansa lainkaan kiusatuksi. Pojista 21 prosenttia ja tytöistä noin 18 prosenttia tulee kiusatuksi harvemmin kuin kerran viikossa. Useita kertoja viikossa kiusatuiksi tulevien osuus on pientä, mutta lukumäärältään puhutaan poikien kohdalla 156 oppilaasta ja tyttöjen kohdalla 79 oppilaasta, joiden kiusaaminen on jatkuvaa. Noin kerran viikossa kiusataan 135 poikaa ja 107 tyttöä (Taulukko 11).

Taulukko 11. Nuorten kokema koulukiusaaminen kuluva lukukautena

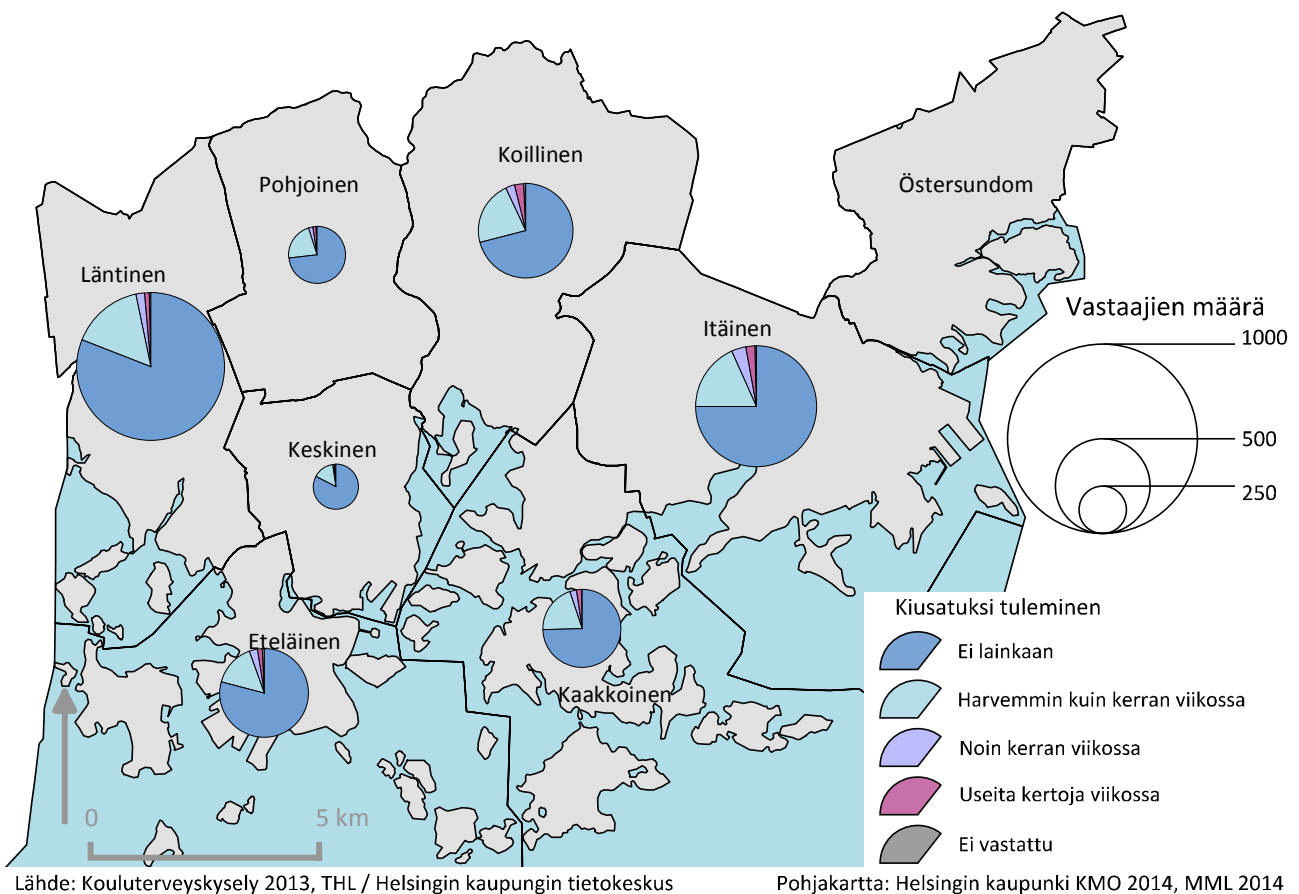
Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Ei lainkaan	5 836	74	3 063	77	2 773	71
Harvemmin kuin kerran viikossa	1 559	20	727	18	832	21
Noin kerran viikossa	242	3	107	3	135	3
Useita kertoja viikossa	235	3	79	2	156	4
Ei vastausta	54	1	18	0	36	1
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

Poikia, joita ei kiusata lainkaan, on eniten pohjoisessa suurpiirissä (74 %, 284 vastaajaa). Keskisessä suurpiirissä tytöistä 83 prosenttia (237 vastaajaa) on ilmoittanut, että ei ole tullut lainkaan kiusatuksi. Koillisen suurpiirin poikien kohdalla 63 prosenttia (411 vastaajaa) ei ole kokenut tullessa kiusatuksi. Samalla 6 prosenttia koillisen pojista tulee kiusatuksi useita kertoja viikossa. Tyttöjen tapauksessa koillisessa suurpiirissä on niinkään suhteessa (3 % vastaajaa) eniten useita kertoja viikossa kiusattuja (kuviot 27 ja 28).

Kuvio 27. Poikien kokema koulukiusaaminen suurpiireittäin kevätlukukaudella 2013

Kuvio 28. Tyttöjen kokema koulukiusaaminen suurpiireittäin kevätlukukaudella 2013

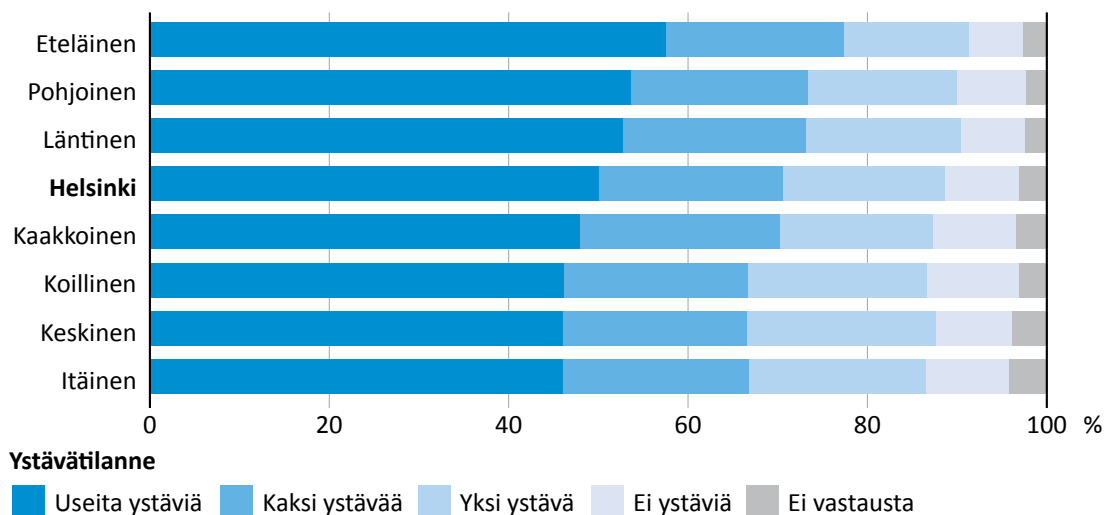
8. YSTÄVÄT JA KESKUSTELU VANHEMPIEN KANSSA

Ystävät, kaverit ja tunne yhteenkuuluvuudesta ovat nuoren kasvussa ja kehityksessä tärkeitä. Perheen ja erityisesti vanhempien tuki edistävät nuorten hyvinvointia. Kasvuikässä tyttöjen ja poikien ystävyysuhteet ovat hieman erilaisia. Tytöt liikkuvat useimmiten kaksin tai pienemmissä ryhmissä ja pojat kokoontuvat enemmän isommissa ryhmissä. Helsingiläisnuoret kokevat aavistuksen verran enemmän ystävän puutetta kuin koko maassa keskimäärin. Nuorten keskusteluyhteys vanhempiin on viime vuosien aikana kehittynyt myönteisesti. Kuusi nuorta kymmenestä kokee, että keskusteluyhteys vanhempiin toimii hyvin. (Nuorten hyvinvointikertomus 2014).

8.1 Koillisen ja Kaakon pojilla useimmin yksinäisyyden kokemuksia

Kaupungin tasoon nähden laajempia ystäväpiirejä on eteläisessä, läntisessä ja pohjoisessa suurpiirissä. Ystäväpiirit näyttävät olevan Helsingin nuorten tasoon verrattuna pienempiä koillisessa, jossa hieman useammalla on yksi tai ei yhtään ystävää (Kuvio 29).

Kuvio 29. Nuorten ystävätilanne Helsingissä ja suurpiireissä

Yli puolella (53 %) kyselyyn vastanneista tytöistä on useita läheisiä ystäviä. Kun tytöistä vielä 22 prosenttia ilmoittaa läheisten ystävien määrän olevan kaksi, on kaikkiaan 75 prosentilla vastanneista tytöistä kaksi tai enemmän läheistä ystävää. Poikien kohdalla useita läheisiä ystäviä on 47 prosentilla vastaajista. Pojilla yksinäisyyttä on enemmän kuin tytöillä: 11 prosenttia vastanneista pojista ilmoittaa, ettei heillä ole lainkaan läheisiä ystäviä.

Vastaava luku on tyttöjen kohdalla 6 prosenttia. Tässä tapauksessa puhutaan siis yli 600 nuoresta, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää (Taulukko 12).

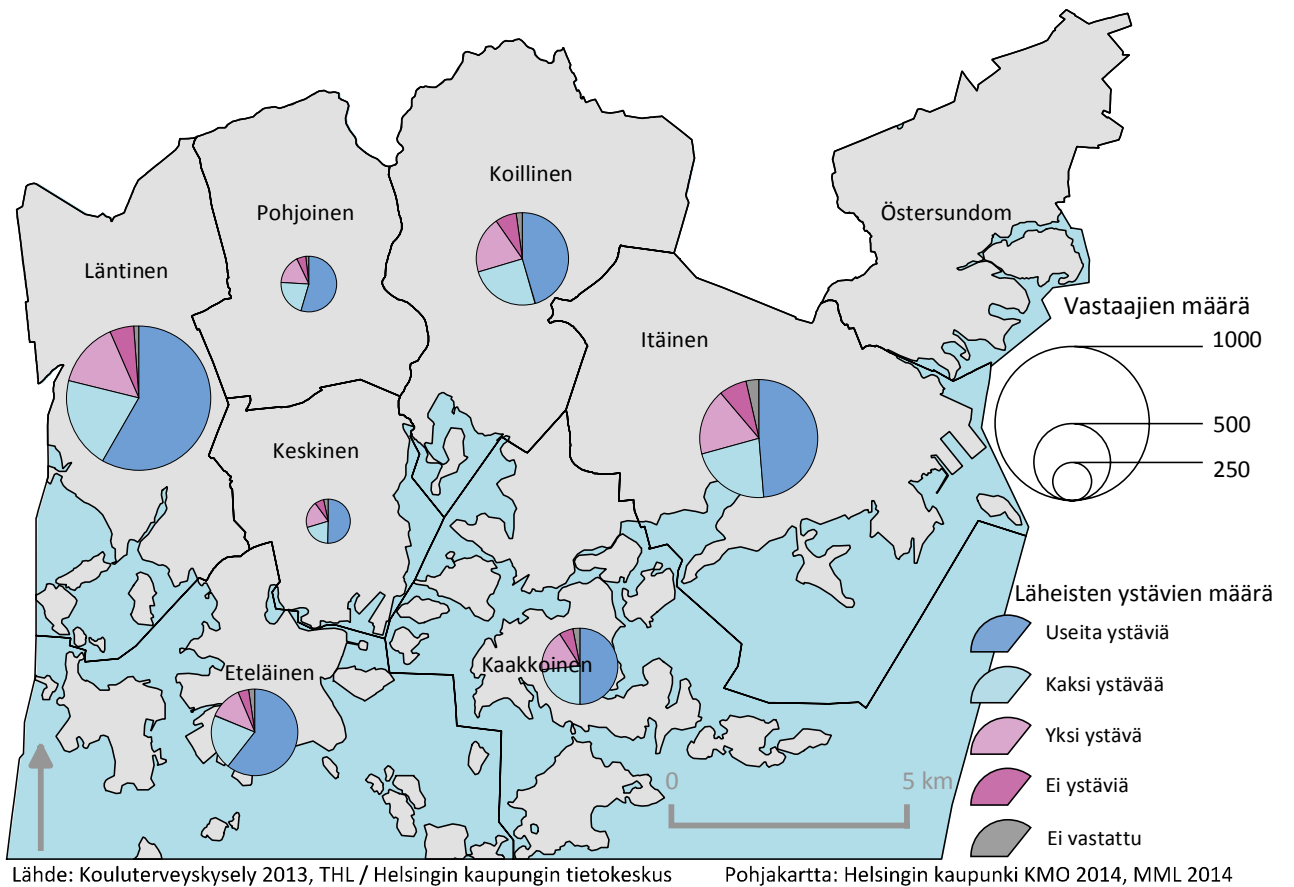
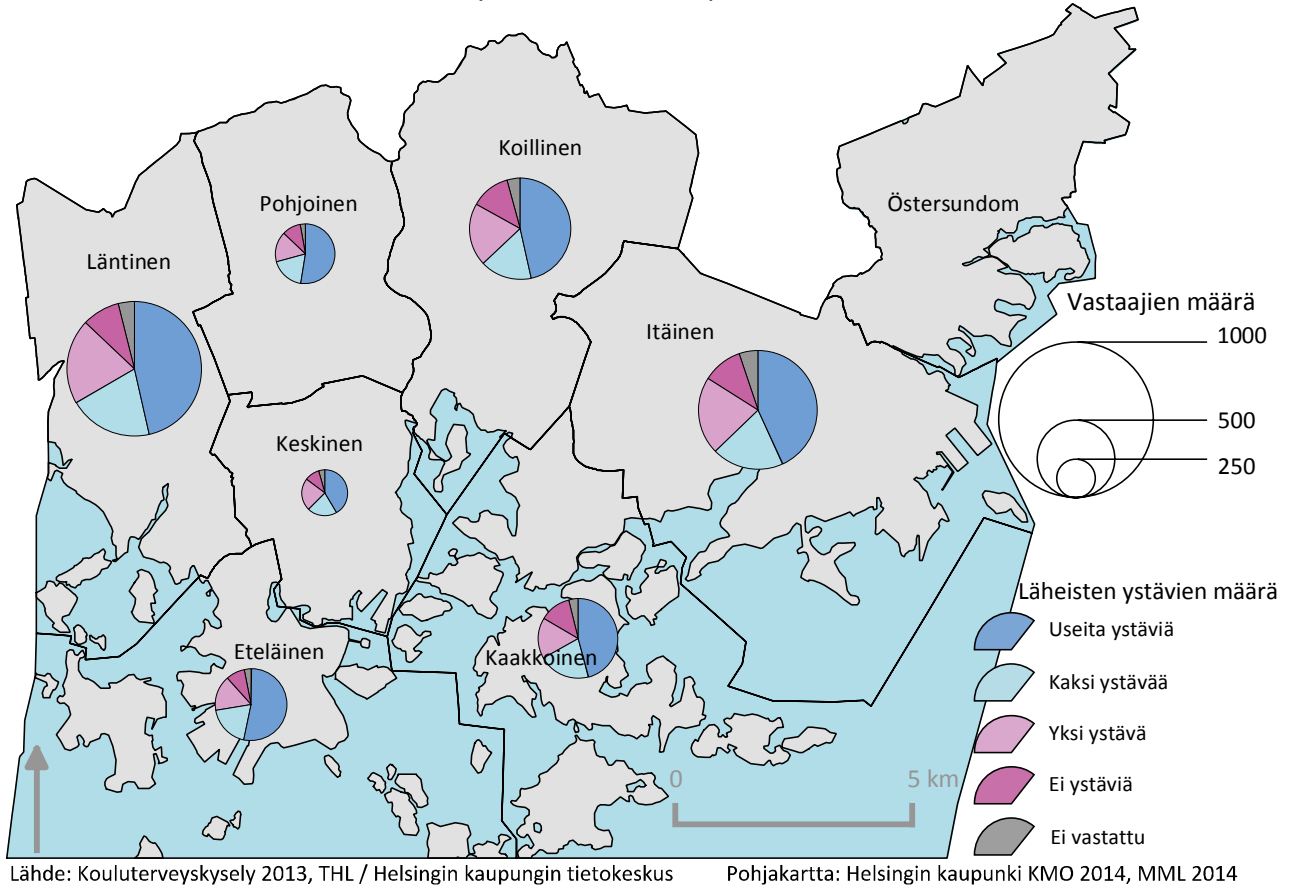
Taulukko 12. Nuorten ystävien määrä Helsingissä

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Ei ystäviä	659	8	243	6	416	11
Yksi ystävä	1 423	18	666	17	757	19
Kaksi ystävää	1 633	21	874	22	759	19
Useita ystäviä	3 955	50	2 115	53	1 840	47
Ei vastannut	256	3	96	2	160	4
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

Pojilla laajimmat ystäväpiirit näyttäisivät löytyvän eteläisen ja pohjoisen suurpiireistä (Kuvio 22), joissa noin puolet pojista ilmoittaa, että heillä on useita läheisiä ystäviä. Tyttöjen kohdalla eteläisessä suurpiirissä peräti 61 prosentilla vastaajista on useita läheisiä ystäviä (Kuvio 23).

Eniten yksinäisyyttä pojilla tavataan koillisessa ja kaakkoisessa piirissä: molemmissa suurpiireissä 13 prosentilla vastanneista pojilla ei ole lainkaan läheisiä ystäviä. Vastaavasti eniten yksinäisyyttä tavataan tytöillä koillisessa ja itäisessä suurpiirissä. Kummassakin piirissä 8 prosenttia vastanneista tytöistä ilmoitti, ettei heillä ole lainkaan ystäviä. Kyselyn perusteella koillisessa ja kaakkoisessa suurpiirissä on yhteensä 147 poikaa vailla ystäviä. Koillisessa ja itäisessä suurpiirissä on vastaavasti 103 tyttöä ilman läheisiä ystäviä.

Kuvio 30. Poikien läheisten ystävien määrät suurpiireittäin

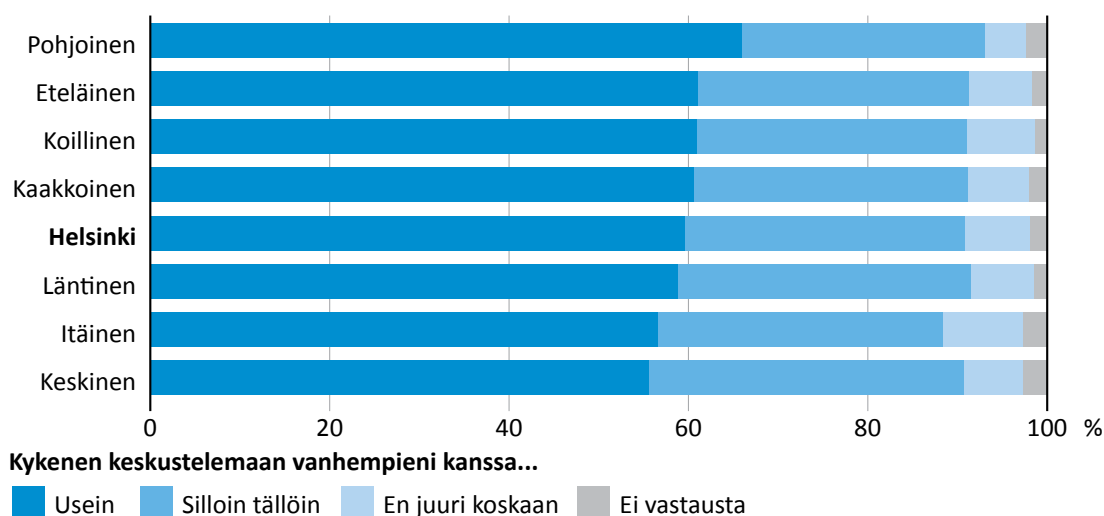

Kuvio 31. Tyttöjen läheisten ystävien määrät suurpiireittäin

8.2 Yli puolella nuorista hyvät keskusteluyhteydet vanhempiin

Nuorten suhteesta omiin vanhempiinsa saadaan osviittaa tarkastelemalla oppilaiden kokemaa mahdollisuuksia keskustella vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Pohjoisen suurpiirin nuorilla näyttäisi olevan tavallista useammin mahdollisuuksia käydä keskusteluja vanhempiensa kanssa. Ero Helsingin tasoon on yli 6 prosenttiyksikköä pohjoisen suurpiirin hyväksi. Itäisessä suurpiirissä käydään jonkin verran harvemmin keskusteluja nuoren ja vanhemman kesken. Kaupungin tasoon nähden noin 2 prosenttiyksikköä useampi itähelsinkiläinen nuori ei juuri koskaan kykene keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan (Kuvio 32).

Kuvio 32. Nuorten keskusteluyhteydet vanhempiin Helsingissä ja suurpiireittäin

Vastausten perusteella poikien on hieman helpompi keskustella vanhempiensa kanssa: 62 prosenttia pojista (2 442 vastaajaa) ja 57 prosenttia tytöistä (2 285 vastaajaa) ilmoittaa pystyvänsä keskustelemaan usein vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Tytöistä 8 prosenttia (318 henkilöä) ilmoittaa, ettei voi keskustella vanhempiensa kanssa omista asioistaan juuri koskaan. Vastaava kokemus on myös 6:lla prosentilla pojista (249) (Taulukko 13).

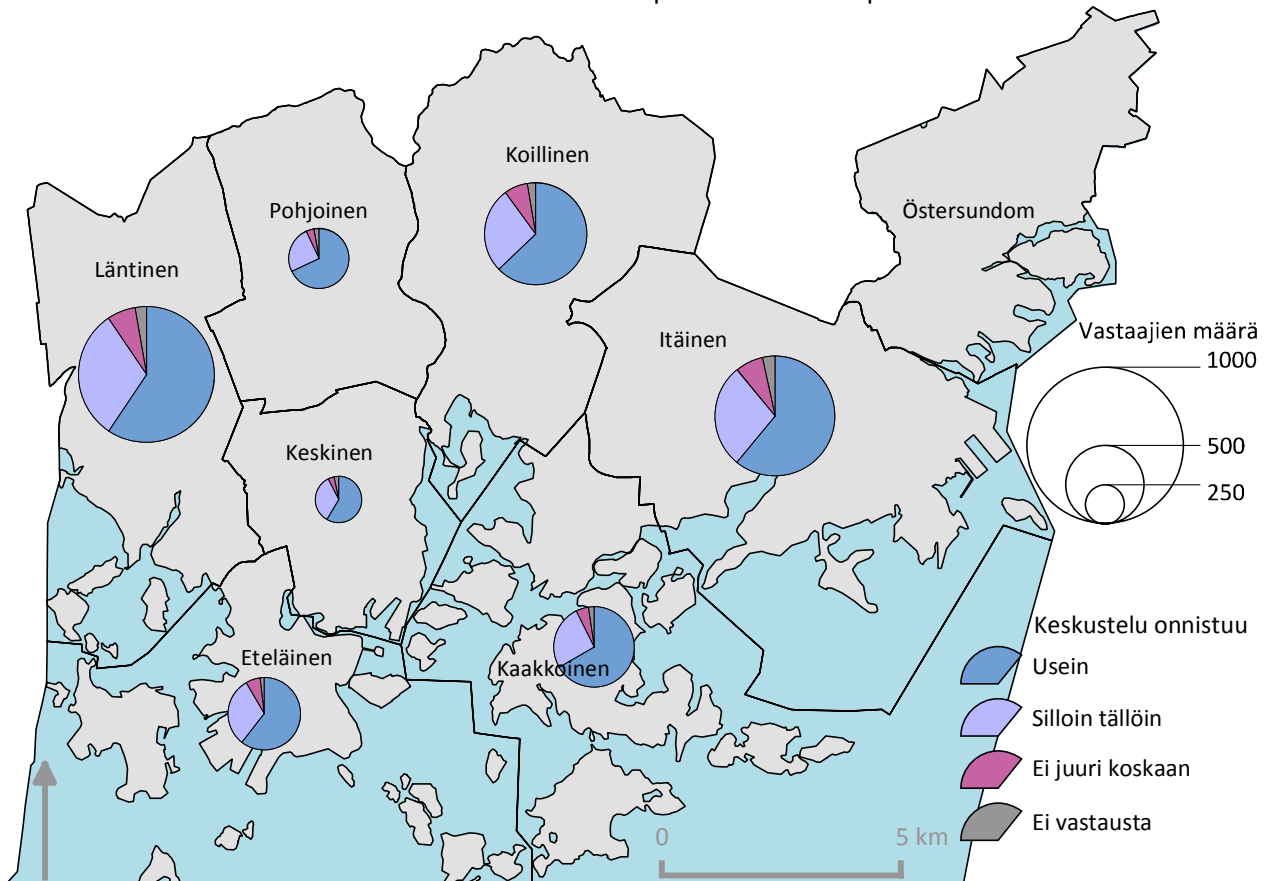
Taulukko 13. Nuorten mahdollisuudet keskustella vanhempiensa kanssa

Vastaus	Kaikki		Tytöt		Pojat	
	N	%	N	%	N	%
Usein	4 727	60	2 285	57	2 442	62
Silloin tällöin	2 473	31	1 339	34	1 134	29
En juuri koskaan	567	7	318	8	249	6
Ei vastausta	159	2	52	1	107	3
Yhteensä	7 926	100	3 994	100	3 932	100

Pohjoisessa suurpiirissä 68 prosenttia vastanneista pojista pystyy keskustelemaan usein vanhempiensa kanssa asioistaan. Kaikissa muissakin suurpiireissä reilusti yli puolet pojista kykenee keskustelemaan usein vanhempiensa kanssa. Huonot mahdollisuudet vanhempien kanssa keskusteluun koskettavat alle 10 prosenttia pojista. Koillisessa suurpiirissä osuus on korkein: 8 prosenttia pojista ei kykene juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa (Kuvio 33).

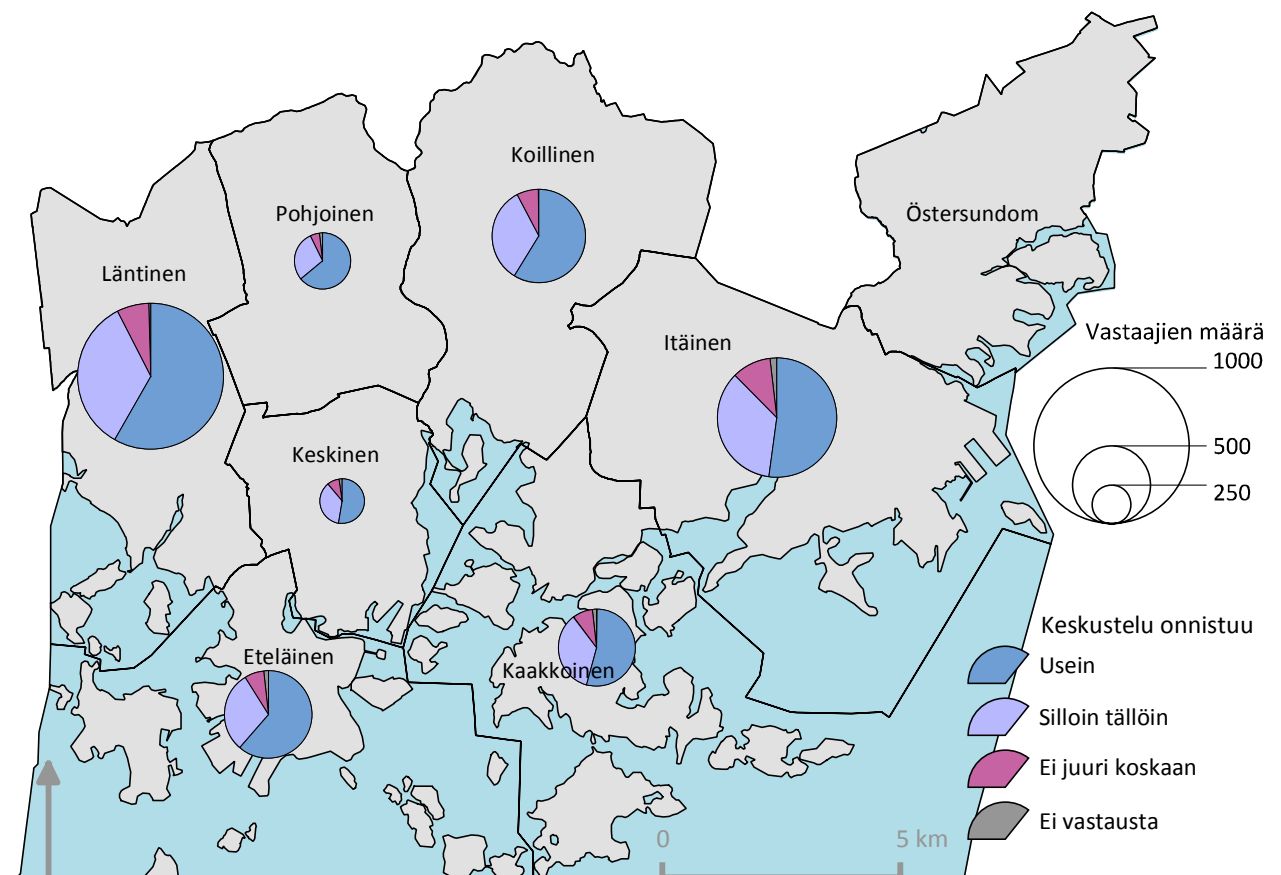
Pohjoisen suurpiirin tytöistä 64 prosenttia ilmoittaa kykenevänsä usein keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Kaikissa suurpiireissä yli puolella vastanneista tytöistä on hyvät keskusteluyhteydet vanhempiinsa. Kuitenkin itäisen suurpiirin tytöistä joka kymmenes ei juuri koskaan kykene keskustelemaan vanhempiensa kanssa. Keskisessä ja kaakkoisessa suurpiirissä vastaava osuus on 9 prosenttia (Kuvio 34).

Kuvio 33. Poikien mahdollisuudet keskustella vanhempiensa kanssa suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

Kuvio 34. Tyttöjen mahdollisuudet keskustella vanhempiensa kanssa suurpiireittäin

Lähde: Kouluterveyskysely 2013, THL / Helsingin kaupungin tietokeskus Pohjakartta: Helsingin kaupunki KMO 2014, MML 2014

9. POHDINTAA

Tämän tutkimuskatsauksen tulokset kertovat, että nuorten hyvinvointikokemukset suurpiiritasolla eroavat selkeämmin toisistaan sukupuolen kuin alueen perusteella. Alueelliset erot suurpiiritarkastelussa osoittautuivat pääosin yllättävän pieniksi. Nuorten omien kokemusten perusteella ei voida valituilla muuttujilla osoittaa, että suurpiireissä olisi selkeästi osoitettavissa hyvinvointieroja tai niiden kasautumia. Tuloksena tämä on ehkä yllättävää, koska entuudestaan tiedetään pääkaupunkiseudun koulujen erojen olevan suuria (Bernelius 2013), asuinalueiden selvästi eriytyneitä (Bernelius 2011) ja terveydentilan sekä työkyvyttömyyden vaihtelevan Helsingin sisällä. Vaikuttaa siltä, että nuorten subjektiiviset hyvinvointikokemukset eivät välttämättä ole niin aluesidonnaisia kuin tilastomuuttujien osalta. On myös mahdollista, että Itä-Helsingissä asuinpaikkansa puolesta marginaaliin asetetut nuoret uskovat vahvasti valoisaan tulevaisuuteen jossakin muualla (Ollila 2008), jolloin muun yhteiskunnan luomat kuvat oman asuinalueen kurjuudesta eivät juuri välity omiin ajatuksiin. Itähelsinkiläisten nuorten ajatuksissa sen sijaan jääminen asuinalueelle voidaan kokea negatiivisena asiana (Ollila 2008), mikä voisi ilmetä jollain tavalla hieman vanhempaan nuorisoon keskittyvässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa on myös käytetty vain rajallinen määrä muuttujia (11 kpl) ja on mahdollista, että näin pienellä määrällä ei vielä tavoiteta alueellisia eroja nuorten subjektiivisissa hyvinvointikokemuksissa. Toinen selittävä tekijä saattaa olla se, että aineiston suurpiiritasolle jäävä sijaintitarkkuus ei sovelu kunnolla kaupungin sisällä olevien hyvinvointierojen tarkasteluun.

Kouluterveyskyselyn yksi keskeisimpiä haasteita erityisesti paikkatiedon näkökulmasta on kyselytulosten sijaintitiedon liittäminen ainoastaan oppilaitosten sijaintiin eikä oppilaiden kodin sijaintiin. Osa oppilaista käy jo yläasteella koulua oman kotinsa suurpiiri-alueensa ulkopuolella. Ilmiö korostuu vielä enemmän tämän tarkastelun ulkopuolelle jätettyjen 2. asteen oppilaiden kohdalla. Koulukohtaisten tietojen summaaminen suurpiireihin ei tuota siis tarkkaa tietoa piirin nuorten koetusta terveydestä ja hyvinvoinnista, vaan suurpiirin sisällä olevien koulujen oppilaiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Nykyään käytössä olevan aineiston summaamista tarkempaan aluejakoon ei voida toteuttaa mielekkäästi, koska koulujen tunnistaminen muuttuu helpommaksi, mikä taas ei ole toivottua. Niinpä kyselytulosten täsmällisempi käyttö alueellisesti olisi mahdollista, mikäli kyselylomakkeessa kysyttäisiin nuoren asuinpaikkaa, kuten esimerkiksi osoitetta, postinumeroa tai kaupunginosaa. Kyselyyn vastanneiden nuorten sijaintitietoa on aikoinaan kyselyn yhteydessä kartoitettu postinumerotasolla. Ongelmaksi on tuolloin kuitenkin muodostunut se, että kaikki oppilaat eivät ole tienneet omaa postinumeroaan tai vastanneet kysymyksen. Näin ollen aineiston summaaminen postinumerojaon perusteella ei ole onnistunut, ainakaan halutulla tavalla.

Aineistoa on mahdollista tutkia tarkemmin tilasto- tai paikkatieto-ohjelmilla. Tämä ei kuitenkaan poista sijaintitarkkuudesta aiheutuvaa aineiston vinoumaa. Tässä käytetyn aineiston avulla tarkempaan tulokseen voitaisiin päästä, jos analyyseista jätetään pois vastaajat, jotka asuvat yli 5 kilometrin etäisyydellä koulusta. Tässä tutkimuksessa se olisi tarkoittanut noin joka neljännen vastaajan jättämistä tarkastelun ulkopuolelle. Hankaluutena olisi kuitenkin ollut sulkemista seurannut informaation katoaminen, joten tässä tutkimuksessa huomioitiin vinoumasta huolimatta kaikki kyselyyn vastanneet.

Tulokset tuovat mielenkiintoisen avauksen kouluterveyskyselyaineiston käyttöön. Kaupunkitasolla käytettynä aineisto ja nuorten subjektiiviset kokemukset ovat erittäin arvok-

kaita. Kyselyn raportointi on Helsingissä tuotettu kaupungin yleisellä tasolla sekä koulu-kohtaisesti. Nykyaikaisten paikkatietotyökalujen mahdollisuuksien myötä olisi kuitenkin hienoa, jos kouluterveyskyselyaineiston sijaintitarkkuutta voitaisiin jollain keinolla parantaa niin, että kyselyn kautta saataisiin selville oppilaan koulun sijainnin lisäksi myös oppilaan kodin sijainti tarkemmalla tasolla. Koska kysely tuottaa suuren määrän dataa nuorten hyvinvoinnista, päästäisiin paremmalla sijaintitarkkuudella tarkemmin käsiksi eri alueiden nuorten hyvinvointieroihin. Lisäksi tämän tarkastelun ulkopuolelle jääneet 2. asteen oppilaat voitaisiin myös huomioida paremmin. Sen lisäksi, että kouluille kerätään tietoa kyselyn avulla, tulisi ajatella korostetummin, että tietoa nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista kerätään koulujen avulla. Näin kysely tuottaisi koulukohtaisen tiedon lisäksi myös opiskelijan asuinaluekohtaista tietoa.

Tutkijan näkökulmasta erityisen mielenkiintoista olisi saada aineisto juuri sellaiseen muotoon, jossa sijaintitarkkuus on mahdollisimman korkea. Kiinnostavaa olisi saada aineisto kaupungin aluejakoja (esim. suurpiirit, peruspiirit, osa-alueet jne.) tarkemmalla tasolla. Näin saataisiin esille myös eri aluejakojen sisäisiä eroja nuorten hyvinvoinnin suhteen ja voitaisiin pohtia tarkemmin eri alueellisia ja paikallisia hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Tarkempi aluetaso mahdollistaa paikkatietoanalyysien monipuolisemman hyödyntämisen esimerkiksi naapuruusanalyysien muodossa, jossa voidaan etsiä vaikka terveytensä hyväksi kokevien nuorten keskittymiä. Paremmalla aineiston sijaintitarkkuudella on myös mielekkäämpää tutkia nuorten kokemuksia muita paikkatietoaineistoja vasten, joita esitetään kaupungin aluejakoja tarkemmalla tasolla.

DISKUSSION

Resultaten i föreliggande forskningsöversikt visar att unga helsingforsbors upplevda välfärd i olika stordistrikt varierar mera beroende på kön än på område. I jämförelsen stordistrikt emellan visade sig skillnaderna för det mesta vara förvånande små. Utgående från de ungas egna erfarenheter kan vi inte med de valda variablerna påvisa att det inom stordistriktet förekommer klara skillnader i välfärd eller anhopade välfärdsskillnader. Det är kanske ett oväntat resultat eftersom vi från tidigare forskningar vet att det finns stora skillnader mellan skolorna i huvudstadsregionen (Bernelius 2013), att bostadsområden klart differentierats (Bernelius 2011) och att hälsa och arbetsoförmåga varierar inom Helsingfors. Det verkar som om de ungas subjektiva erfarenheter av sin välfärd inte nödvändigtvis är lika områdesrelaterade som de statistiska skillnaderna.

Det är också möjligt att de unga i östra Helsingfors som genom sin hemadress ställts i marginalen tror starkt på en ljus framtid någon annanstans (Ollila 2008), och då låter de sig inte nedslås av de dystra bilder av deras bostadsområden som det övriga samhället målar upp. Men samtidigt kan de unga i östra Helsingfors i tankarna uppleva det som negativt att bli kvar i sitt bostadsområde (Ollila 2008), vilket skulle kunna framgå av en studie riktad på lite äldre unga. Ett begränsat antal (11) variabler har använts i forskningen, och det är möjligt att så få variabler inte får grepp om de lokala skillnaderna i upplevd välfärd. En annan förklarande faktor kan vara att forskningsdatans precisering på stordistriktets nivå, inte är tillräckligt noggrant angivet för en granskning av välfärdsskillnader inom staden.

En av de viktigaste utmaningarna för Skolhälsoenkäten i synnerhet ur lägesdatasynvinkel är att lägesuppgifterna om var eleverna fanns gällde bara läroanstalten och inte elevernas hem. En del av eleverna går redan i högstadieskedet i skolor som befinner sig utanför stordistriktet där de själva bor. Bland eleverna på andra stadiet, som inte var med i föreliggande forskning, var detta ännu vanligare. Att summera ihop resultaten från de skolor som låg i samma stordistrikt ger alltså inte specificerad information om upplevd hälsa och välfärd bland de unga i distriktet, utan om hälsan och välmågan hos eleverna i skolorna i stordistriktet. Det går inte heller att vettigt summera ihop det material som nu finns till förfogande enligt en noggrannare områdesindelning, eftersom det då blir lättare att känna igen enskilda skolor, vilket inte är önskvärt.

Sålunda skulle det vara möjligt att få fram enkätresultaten med noggrannare lokal specificering om frågeformuläret också bad om elevens boendeplats, t.ex. gatadress, postnummer eller stadsdel. Lägesdata för de unga som deltog i enkäten har tidigare specificerades med hjälp av postnummer. Men då uppstod problemet att alla elever inte kände till sitt egen postnummer eller lät bli att besvara frågan. Således har summerandet av materialet utgående från postnumret inte lyckats, åtminstone inte på önskat sätt.

Det går att undersöka materialet noggrannare med hjälp av statistik- eller GIS-program. Men det eliminerar inte den skevhet som kommer sig av lägesnoggrannheten. Man kunde med det material vi använt få ett exaktare resultat om man lämnade bort de svarare som bor över 5 kilometer från skolan. I vår forskning hade det betydelse att var fjärde svarare hade lämnats utanför analysen. En svårighet skulle dock ha varit att en stor del av informationen skulle ha försvunnit, så i vår forskning beaktade vi – trots skevheten – alla enkätsvararna.

Resultaten visar en intressant aspekt på användandet av Skolhälsoenkätens material. På hela stadens nivå är materialet och de ungas subjektiva upplevelser mycket värdefulla. I Helsingfors har rapporteringen om enkäten gjorts dels för hela staden, dels för olika sko-

lor. I och med att det nuförtiden finns moderna redskap för lägesdata vore det dock fint om man på något sätt kunde förbättra lägesnoggrannheten i Skolhälsoenkäten, så att den förutom skolans läge också kunde ange elevens hems läge noggrannare.

Eftersom enkäten ger en stor mängd data om de ungas välfärd skulle man med bättre lägesprecisering få ett bättre grepp om skillnaderna i ungas välfärd mellan olika delar av staden. Dessutom skulle man bättre kunna beakta andra stadiets elever, som ju blev utanför denna studie. Förutom att enkäten samlar in kunskap för skolornas räkning borde man i högre grad tänka som så, att kunskapen om de ungas hälsa och välfärd samlas in med skolornas hjälp. Då skulle enkäten förutom data bunden till skolorna få fram även data om elevernas upplevda välfärd boendeområdesvis.

Ur forskarens synvinkel vore det särskilt intressant att få in materialet med så noggrann lägesinformation som möjligt. Det skulle handla om data på en noggrannare nivå (t.ex. stordistrikt, distrikt, delområden osv.) På det sättet skulle man få fram välfärdsskillnader även inom de olika områdesnivåerna, och man kunde se noggrannare på olika lokala välfärdsfaktorer. Med exaktare lägesdata kunde man på ett mångsidigare sätt utnyttja lägesinformationen till exempel i form av grannskapsanalyser, och då kunde man till exempel söka koncentrationer av sådana unga som upplever sin hälsa som god. Med bättre lägesinformation skulle det vara meningsfullare att utreda och jämföra de ungas erfarenheter mot annan lägesdata som preciseras på en noggrannare nivå än stadens områdesindelning.

DISCUSSION

The findings of the present study report show that perceived wellbeing among young people in various major districts in Helsinki varies more by gender than by area. In the comparison between major districts, differences tended to be surprisingly small. With the variables chosen, we cannot show merely on the evidence of young people's experiences that there are clear differences of wellbeing or concentrations of welfare differences. This may be an unexpected result since we know from earlier studies that there are great differences between schools in the Helsinki Metropolitan Area (Bernelius 2013), that neighbourhoods are clearly in a process of differentiation (Bernelius 2011) and that people's health and their work disability vary locally in Helsinki. It would seem the subjective experiences of young people are not necessarily as area-related as are the statistical differences.

It is also possible that those young people in eastern Helsinki who, due to the location of their homes, have been socially excluded may have a strong belief in a bright future somewhere else (Ollila 2008), and for this reason, they would not be discouraged by the sinister pictures drawn up by the rest of society. But at the same time, young people in eastern Helsinki may feel negative about remaining in their neighbourhoods (Ollila 2008), a circumstance which might appear from a study targeted on slightly older youth. A limited number of variables (11) was used in our study, and it is possible that a limited set of variables fails to grasp the local differences in perceived wellbeing. Another explaining factor may be that a focus on the major district level only is not accurate enough for an analysis of welfare differences within the city.

One of the most important challenges for the School Health Survey in terms of, especially, spatial data, is that the spatial data on pupils consisted of school locations, and not the locations of pupils' homes. We know that some pupils go to a school outside their own major district already at the age of 13–15, and with 16–18 year olds, this is even more common. The latter category, however, was not included in our study. Thus, summing up the results from schools in a major district does not yield specific information on perceived health and wellbeing among young people in a major district but on health and wellbeing in the schools of that major district. Nor is it possible to meaningfully sum up the material now available using a more accurate district division, because if we did, it would be easier to recognise particular schools, which would not be desirable.

If the questionnaire also asked for the pupils' location data such as street address, postal code or district, it would be possible to produce findings with better regional focus. Earlier, location data for respondents in the survey were given using the postal code. But then the problem arose that all pupils did not know their own postal codes or did not answer the question. Thus, summing up the material using the postal code was not a success, at least not in a desired way.

It is possible to study the material more accurately using a statistical or GIS programme. This, however, does not eliminate the bias that comes from deficient spatial accuracy. We could get a more accurate result from the material used if we omitted those respondents who live over 5 kilometres from their school. In our research it would have meant that every fourth respondent had been left outside the analysis. In such case a problem would have been that much information would have been lost, and for this reason our study accounted for all respondents – despite the bias.

Our findings point at an interesting aspect on the use of the material of the School Health Survey. At the level of the whole city, the material and the subjective experiences of young people are very valuable. In Helsinki, the reporting on the questionnaire accounts for the whole city on one hand and for various schools on the other. Since today there are modern tools for analysing spatial data it would be wise to improve the spatial accuracy in the School Health Survey so that it would account more precisely for the location of both the schools and their pupils.

Since the questionnaire gives a large number of data on the welfare of young people, better spatial accuracy would give a better idea of differences of adolescents' wellbeing between various parts of town. Also, it would be wise to include 16–18 year old pupils, too, who were not included in our study. While the questionnaire has been supposed to bring knowledge for the schools, the idea should rather be that knowledge on adolescents' health and welfare is collected with the aid of schools. Then it would produce – besides data related to schools – also data on pupils' perceived welfare in neighbourhoods.

From a researcher's point of view it would be particularly interesting to have data with as high spatial accuracy as possible. Such data would specify, for example, respondents' major district, their district, small area etc. This way we could discern welfare differences within various local divisions, and we could look more closely at various local welfare factors. With more accurate location data we would in a more covering way be able to use spatial data for, for example, neighbourhood analyses, and in such case we would be able to look for concentrations of young people who feel their health is good. Improved spatial accuracy would make it more meaningful to study and compare the experiences of adolescents against other spatial data specified at a more accurate level than the city's district division.

LÄHTEET

- Askelo, S. (2013).** *Terveyserot ja terveystalveluiden käyttö.* Teoksessa T. Cantell, M. Laine, E. Rauniomaa, M. Salorinne & J. Väliniemi-Laurson (toim.) Helsingin tila ja kehitys. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Bernelius, V. (2011).** *Osoitteenmukaisia oppimistuloksia? Kaupunkikoulujen eriytymisen vaikutus peruskoululaisten oppimistuloksiin Helsingissä.* Yhteiskuntapolitiikka, 76, 479–493.
- Bernelius, V. (2013).** *Eriytyvät kaupunkikoulut: Helsingin peruskoulujen oppilaspuhjan erot, perheiden koulutusvalinnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymiskehitystä.* Tutkimuksia 1:2013. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Karukivi, M. & Haapasalo-Pesu K-M. (2012).** *Nuorten yleistyneen ahdistuneisuushäiriön hoito.* Suomen Lääkärilehti 12/2012 s. 949–954.
- Matikka, A. Kivimäki, H., Luopa, P., Nipuli, S., Vilkki S., Jokela, J., Laukkanen, E. & Paananen, R. (2013).** *Kouluterveyskysely 2013: Helsingin kuntaraportti.* Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. http://www.hel.fi/www/tieke/fi/tilastot_tutkimukset_tietoaineistot/verkkoaineistot_ja_julkaisut/
- Nuorten hyvinvointikertomus (2014).** www.nuortenhyyinvoointikertomus.fi
- Ollila, A. (2008).** *Kerrottu tulevaisuus. Alueet ja nuoret, menestys ja marginaalit.* Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Vainikainen, M-P. & Rimpelä, A. (toim.) (2015).** *Nuorten kehitysympäristö muutoksessa. Peruskoulujen oppimistulokset ja oppilaiden hyvinvointi eriytyvällä Helsingin seudulla.* Tutkimuksia 363. Helsinki: Helsingin yliopisto.

LIITTEET

LIITE 1. Tarkastelussa käytetyt kysymykset ja indikaattorit. Vuoden 2013 kyselylomake löytyy THL:n internetsivuilta (<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/kyselyn-toteuttaminen/kyselylomakkeet>).

Kysymys nro 19: Mitä mieltä olet terveydentilastasi? Onko se: erittäin hyvä, melko hyvä, keskimertainen, melko tai erittäin huono.

Kysymys nro 64: Kuinka usein harrastat urheilua tai liikuntaa VAPAA-AIKANASI vähintään PUOLEN TUNNIN ajan? Useita kertoja päivässä, noin kerran päivässä, 4–6 kertaa viikossa, 2–3 kertaa viikossa, kerran viikossa, harvemmin, en lainkaan.

Kysymys nro 81: Nukutko mielestäsi tarpeeksi? Kyllä, lähes aina; kyllä, usein; harvoin tai tuskin koskaan; en osaa sanoa.

Kysymys nro 72: Kuinka usein syöt koululounasta kouluviikon aikana? Viitenä päivänä, 3–4 päivänä, 1–2 päivänä, harvemmin.

Kysymys nro 39 : Koettu kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus. Tuotettu indikaattori perustuu GAD-7 -mittariin (General Anxiety Disorder 7 item scale, <http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/mittariversio/109/>). Kysymyksessä pyydetään vastaajaa kertomaan, kuinka usein seuraavat ongelmat ovat vaivanneet kouluterveyskyselyä edeltäneen kahden viikon aikana: hermostuneisuuden, ahdistuneisuuden tai kireyden tunne, kyvyttömyys lopettaa huolehtiminen tai pitää se kurissa, liiallinen huolestuneisuus erilaisista asioista, vaikeus rentoutua, niin levoton olo, että on vaikea pysyä aloillaan, taipumus harmistua tai ärsyyntyä helposti, pelko siitä, että jotakin kauheaa saattaisi tapahtua. Indikaattoriin on laskettu niiden oppilaiden määrä, jotka ovat kokeneet ahdistusta.

Kysymys nro 41: Indikaattori koskien ammattiavun puoleen kääntymistä masentuneisuuden vuoksi on muodostettu kysymyksen numero 41 tuloksista. Kysymyksessä pyydetään vastaajaa kertomaan, on hän joskus hakenut apua ammattiauttajalta masentuneen tai ahdistuneen mielialan takia. Vastaajaa pyydetään myös valitsemaan listalta hänen käytössään olleet ammattiauttajat, joita ovat: lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, koulukuraattori, muu terveydenhuollon ammattilainen, opettaja/opinto-ohjaaja, muun alan ammattiauttaja.

Kysymys nro 89: Montako tuntia käytät YHTEENSÄ PÄIVITTÄIN/VIIKONLOPPUISIN aikaa television katseluun, tietokoneen käyttöön (viihdekäyttö ja opiskelu) sekä käynnnykkä-(sic) ja konsolipeleihin? Vastaa sekä koulupäivien että viikonloppujen osalta. En lainkaan; korkeintaan kaksi tuntia; yli 2 , mutta alle 4 tuntia; vähintään 4 tuntia, mutta alle 6 tuntia; 6 tuntia tai enemmän.

Kysymys nro 5: Mitä pidät koulunkäynnistä tällä hetkellä? Pidän koulunkäynnistä: hyvin paljon, melko paljon, melko vähän, en lainkaan.

Kysymys nro 15: Kuinka usein sinua on kiusattu koulussa tämän LUKUKAUDEN aikana? Useita kertoja viikossa, noin kerran viikossa, harvemmin, ei lainkaan.

Kysymys nro 93: Onko sinulla tällä hetkellä todella läheistä ystävää, jonka kanssa voit keskustella luottamuksellisesti lähes kaikista omista asioistasi? Ei ole läheisiä ystäviä, on yksi läheinen ystävä, on kaksi läheistä ystävää, on useampia läheisiä ystäviä.

Kysymys nro 96: Pystytkö keskustelemaan vanhempiesi kanssa omista asioistasi? En juuri koskaan, silloin tällöin, melko usein, usein.

Tekijä(t) Alsuhail, Faris & Högnabba, Stina		
Nimike Nuorten terveys- ja hyvinvointierot Helsingin suurpiirien välillä Kouluterveyskyselyn tarkastelu paikkatietomenetelmin		
Julkaisija (virasto tai laitos) Helsingin kaupungin tietokeskus	Julkaisuaika 2015	Sivumäärä, liitteet 53 s., 1 liite
Sarjan nimike Tutkimuskatsauksia - Helsingin kaupungin tietokeskus		Osanumero 2015:3
ISSN-numero (verkossa) 1796-7236	ISBN-numero (verkossa) 978-952-272-918-7	Kieli Suomi
Tiivistelmä <p>Pääkaupunkiseudun koulujen väliset erot ovat suurempia kuin muualla maassa (Bernelius 2013). Seudun asuinalueet ovat lisäksi selvästi eriytyneitä eri tekijöiden, kuten perheiden sosioekonomisen aseman, suhteen (Bernelius 2011). Itsessään jo Helsingin sisällä ilmenee suurta vaihtelua terveydentilan ja työkyvyttömyyden välillä (Askelo 2013). Alueellisen eriytymisen on todettu heijastuvan myös peruskoulujen oppimistuloksiin (Vainikainen & Rimpelä 2015). Samaa toteaa myös Bernelius (2013), sillä asuinalueiden eriytyminen vaikuttaa koulujen maineeseen sekä perheiden muuttamispäätöksiin ja sitä kautta kunkin koulun oppilaspuhjan valikoitumiseen. Näiden tekijöiden voisi olettaa heijastuvan nuorten kokemaan terveyteen ja hyvinvointiin eri alueilla.</p> <p>Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämä valtakunnallinen kouluterveyskyselyaineisto tuottaa kokemustietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä oppilas- ja opiskelijahuollosta. Aineistoa ei ole käytetty alueellisten erojen etsimiseen kaupungin sisällä muuta kuin koulukohtaisesti. Alueellisesti eroavien ilmiöiden tutkimiseen ja visualisoimiseen voidaan soveltaa paikkatietomenetelmiä ja -sovelluksia. Tätä varten aineistojen on oltava riittävän laadukkaita mahdollisimman selkeiden lopputulosten takaamiseksi. Kouluterveyskyselyn aineiston soveltuvuutta alueellisten terveys- ja hyvinvointierojen tarkasteluun haluttiin kokeilla kahdesta näkökulmasta: esiintyykö Helsingissä alueellisia eroja koetussa hyvinvoinnissa peruskoululaisten keskuudessa ja miten kerätty aineisto taipuu alueelliseen tarkasteluun paikkatietomenetelmiä soveltaen.</p> <p>Valtaosa helsinkiläisnuorista voi valittujen indikaattoreiden perusteella hyvin. Suuntaa antavasti voidaan todeta, että suurpiirikohtaisia alueellisia kovin merkittäviä eroja nuorten kokemuksissa ei ole valituilla muuttujilla juurikaan havaittavissa. Hyviä kokemuksia on taas useammin eteläisen, läntisen ja pohjoisen suurpiireissä. Koillisessa ja idässä nuoret kokevat muiden suurpiirien nuoria useammin pahoinvoinnin kokemuksia. Erot ovat kuitenkin hiuksenhienoja. Yksi keskeisimpiä haasteita erityisesti paikkatiedon näkökulmasta on kouluterveyskyselyn tulosten sijaintitiedon liittäminen ainoastaan oppilaitosten sijaintiin eikä oppilaiden kodin sijaintiin. Tutkijan näkökulmasta erityisen mielenkiintoista olisi saada aineisto juuri sellaiseen muotoon, jossa sijaintitarkkuus on mahdollisimman korkea. Paremmalla sijaintitarkkuudella saataisiin esille myös eri aluejakojen sisäisiä eroja nuorten hyvinvoinnin suhteen ja voitaisiin pohtia tarkemmin eri alueellisia ja paikallisia hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.</p>		
Asiasanat nuoret, hyvinvointi, terveys, kouluterveyskysely		
Hinta	Jakelu puh. 09 310 36293	
Myynti Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18–20 A, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 09 310 36377		

NUORTEN TERVEYS- JA HYVINVOINTIEROT HELSINGIN SUURPIIRIEN VÄLILLÄ

Pääkaupunkiseudun koulujen väliset erot ovat suurempia kuin muualla Suomessa. Seudun asuinalueiden eriytyneisyys esimerkiksi perheiden sosioekonomisen aseman suhteen on myös huomattavaa. Pelkästään Helsingin alueella ilmenee suurta vaihtelua ihmisten terveydentilan ja työkyvyttömyyden välillä. Alueellinen eriytyminen heijastuu peruskoulujen maineeseen, perheiden muuttamispäätöksiin ja oppilaspohjan valikoitumiseen. Tapahtuneen eriytymisen voisi olettaa vaikuttavan myös nuorten elämänlaatuun.

Tässä tutkimuskatsauksessa tarkasteltiin 8.- ja 9.-luokkien oppilaiden alueellisia eroja koetussa terveydessä ja hyvinvoinnissa. Lähtöaineistona tarkastelussa toimi terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2013 teettämä kouluterveyskysely. Alueellisten erojen tarkastelu toteutettiin Helsingin peruskoulujen opiskelijoiden vastauksilla suurpiirijakoon perustuen. Samalla arvioitiin kouluterveyskyselyaineiston käyttöä paikkatietosovelluksissa ja paikkatietomenetelmien tarjoamia mahdollisuuksia kyselyaineiston tutkimisessa.

Tutkimuskatsauksessa kävi ilmi, että suurpiirijaolla nuorten koetussa terveydessä ja hyvinvoinnissa on pääasiassa vain pieniä alueellisia eroja. Tarkemmille aluetasoille tarkastelua ei voitu viedä, sillä kouluterveyskyselyaineiston sijaintitieto linkittyy ainoastaan kyselyn toteuttaneisiin kouluihin. Kyselytulosten monipuolisempi tutkiminen paikkatietomenetelmin edellyttäisi vastaajien osoitetietojen keräämistä kouluterveyskyselyn yhteydessä.